

Långvarigt biståndstagande

*En kvalitativ studie om långvariga biståndstagare med utländsk
bakgrund – utifrån socialsekreterarnas perspektiv*

Av: Betty Gerbo och Melinda Tunc

Handledare: Welat Songur

Södertörns högskola | Institutionen för socialt arbete

Kandidatuppsats 15 hp

Socialt arbete | Vårterminen 2023

Socionomprogrammet med storstadsprofil

Abstract

Individuals with a foreign background are particularly financially exposed group in society, who are more likely to receive financial assistance. This study investigates long-term welfare recipients with a foreign background and their path to self-sufficiency from the perspective of the social workers. The study answers two main questions: Firstly, what factors contribute to long-term acceptance of aid among individuals with a foreign background? Secondly, what does social workers' work look like with long-term welfare recipients with a foreign background? The study is based on a qualitative methodological approach, through semi-structured interviews with five social workers from various municipalities within the Stockholm area who work within their respective units for financial assistance.

The empirical data have been processed with thematic analysis, and the presented results have been analyzed with the theoretical frameworks of capital theory and empowerment. The results of this study show that both individual- and structural factors can contribute to individuals with a foreign background getting stuck as long-term welfare recipients. Some of the factors are, for example, lack of language skills, low education level, segregation, a limited social network and the demands of the labor market. The results also show that social workers' work with long-term welfare recipients who have foreign background is mainly about motivational work and finding new individual-strengthening ways to help the clients break their dependence on benefits, where the work can be particularly challenging with this target group. In conclusion, this study has contributed to an enhanced understanding of a long-term welfare recipients among individuals with a foreign background and how social workers work in relation to these clients.

Keywords:

Social workers, social assistance long-term welfare recipients, long-term assistance and foreign background.

Number of words:

13 944

Sammanfattning

Individer med utländsk bakgrund är en särskilt ekonomiskt utsatt grupp i samhället som i större utsträckning blir aktuella för att erhålla ekonomiskt bistånd. Syftet med denna studie är att undersöka långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund och deras väg ut till egen försörjning utifrån socialsekreterarnas perspektiv. Studien besvarar de två framtagna frågeställningarna; *Vilka faktorer bidrar till ett långvarigt biståndstagande hos individer med utländsk bakgrund?* och *Hur ser socialsekreterarnas arbete ut med långvariga biståndstagare hos individer med utländsk bakgrund?* En kvalitativ metod är grunden för empirin i denna studie genom semistrukturerade intervjuer med fem socialsekreterare som arbetar inom enheten för ekonomiskt bistånd i olika kommuner inom Stockholmsområdet.

Empirin har bearbetats med tematisk analys där det presenterade resultatet sedan har analyserats med stöd av de två teoretiska utgångspunkterna kapitalteorin och empowerment. Denna studies resultat visar att både individuella och strukturella faktorer kan bidra till att individer med utländsk bakgrund fastnar i ett långvarigt biståndstagande. Några av de faktorerna är exempelvis bristande språkkunskaper, låg utbildningsnivå, segregation, begränsat socialt nätverk och arbetsmarknadens krav. Dessutom visar resultaten att socialsekreterarnas arbete med de långvariga biståndstagarna som har utländsk bakgrund främst handlar om motiverande arbete och hitta nya individstärkande vägar för att hjälpa klienterna att bryta sitt bidragsberoende, där arbetet kan vara särskilt utmanande med denna målgrupp. Denna studie har därmed givit ökad kunskap om långvariga biståndstagare bland individer med utländsk bakgrund och hur socialsekreterare arbetar i relation till dessa klienter.

Nyckelord:

Socialsekreterare, ekonomiskt bistånd, långvariga biståndstagare, långvarigt bistånd och utländsk bakgrund.

Antal ord:

13 944

Förord

Vi vill börja med att tacka vår handledare Welat Songur som har stöttat och väglett oss från uppsatsskrivandets start. Vi vill även tacka honom för den konstruktiva feedback som han har gett och det engagemang han har haft under hela vårt arbete. Vi har därmed fått kärnfulla handledningstillfällen som resulterat i vår färdiga uppsats. Dessutom vill vi tacka alla socialsekreterare som varit positivt inställda till vår uppsats och ställt upp på intervjuer där de gjorde det möjligt för oss att utföra denna studie. Vi är även tacksamma till varandras stöd, samarbete och engagemang.

Ett varmt tack för allas stöd!

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Avgränsning	3
1.3 Definitioner	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Långvariga biståndstagare	4
2.2 Orsaker till ekonomiskt bistånd	5
2.3 Socialsekreterares arbete med biståndstagare	7
2.4 Sammanfattning av forskningsfältet	9
3. Forskningsmetod	10
3.1 Förförståelse	10
3.2 Litteratursökning	11
3.3 Urval	12
3.4 Om intervjuerna	13
3.5 Analysmetod och bearbetning av empiri	13
3.6 Forskningsetiska reflektioner	16
3.7 Metodreflektioner	17
4. Teoretiska utgångspunkter	19
4.1 Motivering av valda teorier	19
4.2 Kapitalteorin	19
4.3 Empowerment	22
5. Resultat och analys	24
5.1 Individuella faktorer	24
5.2 Strukturella faktorer	26
5.3 Analys för individuella- och strukturella faktorer	28
5.4 Socialsekreterarens motiverande arbete	30
5.5 Insatser	31
5.6 Analys för socialsekreterares motiverande arbete och insatser	33
6. Diskussion	35

7. Slutsatser	38
8. Förslag till vidare forskning	39
9. Referenser	40
10. Bilagor	45
Bilaga 1 Informationsbrev	45
Bilaga 2 Intervjuguide	46
Bilaga 3 Informations- och samtyckesblankett	48

1. Inledning

De ekonomiska problemen till följd av fattigdom under lång tid är ett av de främsta områdena för socialpolitiken. Individer med utländsk bakgrund löper större risk för att hamna i långvarig fattigdom och i ekonomisk utsatthet. De kan få sämre framtidsutsikter jämfört med andra grupper i samhället (Socialstyrelsen 2010, s. 7, 110). Socialstyrelsen delar upp individer som erhåller bistånd under längre perioder i två grupper, långvariga biståndstagare respektive mycket långvariga biståndstagare (se 1.3 Definitioner). Socialstyrelsens statistik om utvecklingen av vuxna med långvariga biståndsbehov under perioden 2018–2021 visar att de som uppstår långvarigt bistånd var 109 200 individer under 2020 i jämförelse med 104 400 under år 2021. Således har långvariga biståndstagare minskat under den perioden. Dock lyfter Socialstyrelsen att individer med mycket långvarigt biståndstagande ökade år 2020. Bland biståndstagare finns individer med utländsk bakgrund där antalet långvariga biståndstagare har minskat sedan år 2017, däremot har mycket långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund ökat årligen (Socialstyrelsen 2022, s. 2–4).

Inom ekonomiskt bistånd handlar arbetet främst om att hjälpa individer som på olika sätt har ekonomiska svårigheter och är i behov av ekonomiskt stöd. Ekonomiskt bistånd är den sista försörjningskällan när det inte går att försörja sig på annat sätt (Socialtjänstlagen 2001:453; Socialstyrelsen 2021a, s. 20). Socialtjänsten ska bidra till att individer uppnår en skälig levnadsnivå (Socialstyrelsen 2021a, s. 20) utifrån 4 kap 1 § socialtjänstlagen, där det framgår att ”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt” (2001:453).

Försörjningsproblem till följd av arbetslöshet är den vanligaste anledningen till att individer vänder sig till ekonomiskt bistånd på socialtjänsten (Socialstyrelsen 2021a, s. 20) där statistik från Folkhälsomyndigheten (2022) även visar att födelselandet har en stor påverkan på långtidsarbetslösheten. Utrikes födda individer utanför Europa har högre långtidsarbetslöshet, i jämförelse med individer med utländsk bakgrund födda i Europa. Långtidsarbetslösheten är dessutom lägst hos inrikes födda (Folkhälsomyndigheten 2022). Arbetslöshet och ett långvarigt biståndstagande kan medföra ytterligare problem för individen, men även samhället. Det kan leda till ökad risk för förstärkt utanförskap och svårigheter med att komma ut på arbetsmarknaden, vilket försvårar möjligheterna till att komma ut i egen försörjning

(Socialstyrelsen 2021a, s. 69). Denna långvarighet blir ett större problem för den egna försörjningen och brukar kallas för negativ varaktighet beroende som handlar om försämrade möjligheter och beteenden (Bergmark 2016, s. 18).

”Socialt arbete är en praktikbaserad profession och en akademisk disciplin som verkar för social förändring och utveckling, social sammanhållning, skydd och stöd för utsatta, empowerment och frigörelse av människors resurser” (Sjöberg & Turunen 2018, s. 58). Utifrån det befintliga forskningsfältet som vi kommer att redovisa under avsnittet tidigare forskning finns det begränsad forskning om olika faktorer som är särskilt utmärkande och försvårar egen försörjning framför allt hos individer med utländsk bakgrund. Dessutom finns det generell forskning om hur socialsekreterare arbetar för att hjälpa biståndstagare att komma ut till egen försörjning. Studien fokuserar därför på långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund och i synnerhet socialsekreterares arbete i relation till denna målgrupp. Mot denna bakgrund är denna studie av relevans för det sociala arbetet eftersom syftet med ekonomiskt bistånd är att vara kortvarig under en period. Individer med utländsk bakgrund är i högre utsträckning ekonomiskt utsatta och beroende av ett långvarigt biståndstagande, vilket utgör ett samhällsproblem. Socialsekreterare har en viktig roll för att individer som uppstår ekonomiskt bistånd ska få förbättrade förutsättningar för att bli självförsörjande och förväntas arbeta för att motverka det långvariga behovet av ekonomiskt stöd. Studien kommer bidra med kunskap om långvariga biståndstagare hos individer med utländsk bakgrund för att få en ökad förståelse för dessa individer och hur socialsekreterarnas arbete kan stärka målgruppens möjligheter till att bli självförsörjande. Forskningsområdet i denna studie är därmed av stor vikt för socialtjänstens verksamhet i stort.

1.1 Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att undersöka långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund och deras väg ut till egen försörjning utifrån socialsekreterarnas perspektiv. Utifrån syftet har två frågeställningar tagits fram som studien kommer att besvara. Frågeställningarna är följande:

- Vilka faktorer bidrar till ett långvarigt biståndstagande hos individer med utländsk bakgrund?
- Hur ser socialsekreterarnas arbete ut med långvariga biståndstagare som har utländsk bakgrund?

1.2 Avgränsning

Studien kommer att avgränsa sig genom att fokusera på socialsekreterares erfarenheter och kunskaper av sitt arbete inom ekonomiskt bistånd med individer som har utländsk bakgrund inom Stockholmsområdet. Anledningen till den valda avgränsningen är att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd ofta arbetar med denna målgrupp. Stockholmsområdet har dessutom en mångfaldig population av individer och socialsekreterare kan ha större erfarenheter samt kunskaper om hur arbetet sker med individer som har olika kulturella bakgrunder. Denna avgränsning kommer bidra till att få en förståelse för studiens ämne utifrån en storstadskontext.

1.3 Definitioner

Långvariga biståndsmottagare

Individer som tillhör långvariga biståndstagare är de som erhållit ekonomiskt bistånd under en period på minst 10 månader under ett år (Socialstyrelsen 2021). Dessutom finns det individer som uppbär ekonomiskt bistånd under minst 27 månader under tre år, där dessa individer inkluderas i kategorin mycket långvariga biståndstagare (Socialstyrelsen 2022, s. 2). I denna studie kommer definitionen av långvariga biståndstagare inkludera båda grupperna och ingen skillnad kommer därmed göras. Fokuset ligger på de individer som erhållit samt erhåller ekonomiskt bistånd under minst 10 månader eller längre.

Individer med utländsk bakgrund

Individer med utländsk bakgrund är de som är födda, uppvuxna eller har bott i ett annat land än det land där de för närvarande är bosatta. Definitionen inkluderar individer som både är utrikesfödda som bosatt sig i Sverige eller har minst en utrikesfödd förälder. Individer med utländsk bakgrund är både första och andra generationens svenskar (Kulturdepartementet 2000, s. 23, 30–31). Denna studie kommer att utgå ifrån denna definition av individer med utländsk bakgrund.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare forskning att presenteras om forskningsfältet som berör biståndstagare och långvariga biståndstagare, men med mer fokus på individer med utländsk bakgrund. Dessutom kommer även forskning om socialsekreterares arbete med biståndstagare att lyftas upp. Avsnittet avslutas med en kort sammanfattning för att ge en överblick av forskningsläget.

2.1 Långvariga biståndstagare

Bergmark och Bäckman (2004) undersöker i sin studie hur det långvariga biståndstagandet såg ut i Sverige mellan decenniet 1990–1999 för de individer som fått ekonomiskt bistånd i 10 månader under ett år. Resultatet visar att bosättningstiden i Sverige hade en betydande effekt på biståndstagande till följd av den ekonomiska krisen under 1900-talet. Individer med utländsk bakgrund som hade varit bosatta i Sverige under 1–5 år drabbades hårdast ekonomiskt och hamnade i långvarigt biståndstagande längre jämfört med de som varit bosatta mer än 5 år. Även om de individer som hade kort bosättningstid lyckades komma ut till egen försörjning, visade resultatet att de hade större sannolikhet att bli aktuella för försörjningsstöd igen. Den ekonomiska krisen bidrog till lägre sysselsättningsgrad.

Ekonomiskt bistånd blev därmed den sista ekonomiska utvägen för många eftersom avsaknad av arbetsmarknadsanknytning inte gjorde dem berättigade till att erhålla andra välfärdsförmåner (Bergmark & Bäckman 2004, s. 439, 441). Liknande resultat visar Heggebø, Dahl och van der Wel (2020) och Hansens (2009) studie att invandrare i Norge erhåller ekonomiskt bistånd i större utsträckning än infödda (Heggebø, Dahl och van der Wel 2020, s.12; Hansens 2009, s. 221). Individer från östeuropeiska, afrikanska och asiatiska länder har jämfört med inrikesfödda större behov av att erhålla ekonomiskt bistånd. Det beror på socioekonomiska faktorer såsom utbildning, arbetsinkomst, bosättningstid och arbetslöshet. Dessutom får män med utländska bakgrund mer ekonomiskt stöd i jämförelse med kvinnor med utländsk bakgrund. Längre vistelsetid har visat sig bidra till att minska beroendet av ekonomiskt bistånd hos individer från östeuropeiska, afrikanska och asiatiska länder. Statistiken på individer med utländsk bakgrund som homogen grupp visar att 50 procent av de infödda i Norge som är aktuella för ekonomiskt bistånd kommer ut till egen försörjning inom ett år, medan motsvarande siffra för individer med utländsk bakgrund är 35 procent. Det visar på en ökad sannolikhet för långvarigt biståndstagande för den senare gruppen som i längre utsträckning lämnar behovet av bistånd efter ett år (Hansen 2009, s. 221, 223).

2.2 Orsaker till ekonomiskt bistånd

Den största anledningen till att individer söker ekonomiskt bistånd är arbetslöshet. Utrikes födda är den mest representerade gruppen bland de arbetslösa. Kahanec, Myung-Hee och Zimmermann (2013) studie undersöker efterfrågan på biståndstagande samt social- och arbetsmarknadsintegrering hos individer med utländsk bakgrund i 27 länder inom Europeiska unionen. Individer med utländska bakgrund har svårare att få inträde på arbetsmarknaden, vilket ökar risken för utestängning. Språket är en av de största utmaningarna för individer med utländsk bakgrund och har därför stor betydelse för deras inträde på arbetsmarknaden (Kahanec, Myung-Hee & Zimmermann 2013, s. 442–445).

Resultat från Hyggens (2006) studie visar att humankapitalet har betydelse för individens erfarenhet av arbetslöshet. Detta eftersom humankapital i form av exempelvis låg utbildning kan försvåra möjligheterna att få arbete och därmed bidra till en ökad risk för behov av ekonomiskt stöd (Hyggen 2006, s. 500–501). Gutjahr och Heeb (2016) samt Fuchs (2016) studie visar att utbildning därför är en betydande skyddsfaktor för att inte erhålla ekonomiskt bistånd. Ju högre utbildning, desto lägre sannolikhet att ta emot ekonomiskt bistånd. Att ha en låg utbildning ökar därmed sannolikheten för långvarigt mottagande av bistånd, möjligheten att kunna ut till egen försörjning och bli oberoende av bidragssystemet (Gutjahr & Heeb 2016, s. 579; Fuchs 2016, s.722).

Arbetslöshet kan ha negativ inverkan på individens ekonomiska och sociala kapital. Det är svårt för långtidsarbetslösa individer att etablera stabila sociala nätverk, vilket leder till en minskning av det sociala kapitalet. Sociala nätverk är en faktor som kan underlätta tillträde på arbetsmarknaden eftersom personer i individens nätverk kan agera som sociala referenser och ersätta utbildnings legitimationer som kompletterar individens humankapital (Hyggen 2006, s. 495, 499–501). Det sociala nätverket kan därför ha en viktig roll för avlönat arbete eftersom det dessutom kan förekomma utbildningsmarginalisering för individer med utländsk bakgrund, vilket handlar om att utländsk utbildning många gånger inte kvalificeras som tillräcklig. Två andra faktorer som har betydelse och kan innebära hinder för integrering på arbetsmarknaden för individer med utländsk bakgrund är diskriminering och fördomar. Förekomsten av exkludering för individer med utländsk bakgrund resulterar i försämrade möjligheter att ta del av statliga arbetsförmedlingstjänster (Kahanec, Myung-Hee & Zimmermann 2013, s. 442–445).

I samband med svårigheter att integreras på arbetsmarknaden för individer med utländsk bakgrund bidrar långvarigt biståndstagande till ytterligare svårigheter för arbetsmarknasinkludering. Det beror på att biståndstagande under långa perioder kan leda till att dessa individer hamnar längre ifrån arbetsmarknaden, får negativa effekter på den psykiska och fysiska hälsan samt försämrade politiska och ekonomiska förutsättningar (Bergmark & Bäckman 2016, s. 136). Det är även möjligt att vissa bidragstagare har ett så dåligt hälsotillstånd som gör det omöjligt för dem att få arbete. Även för de individer som har kapacitet att arbeta, verkar deras dåliga hälsotillstånd vara ett hinder för dem att få in en fot på arbetsmarknaden. Både fysiskt och psykiskt hälsotillstånd har därför stor betydelse för anknytning till arbetsmarknaden bland biståndstagare. Det kan bero på att arbetsgivarna kan vara skeptiska till individers arbetsförmåga. Därmed blir ekonomiskt bistånd det enda alternativet. Socialt kapital kan förbättra arbetsmöjligheterna, särskilt för biståndstagare med dåligt hälsotillstånd (Heggebø, Dahl & Van der Wel 2019, s. 143, 152). Fuchs (2016) studie visar däremot att hushållsmedlemmarnas sämre hälsa är associerad med en ökad sannolikhet att bli aktuell för att erhålla ekonomiskt stöd (Fuchs 2016, s. 722).

Födelseland och etnicitet är andra faktorer som försämrar möjligheterna att lämna ett långvarigt behov av bistånd (Bergmark & Bäckman 2016, s. 136). I likhet med Bergmark och Bäckman (2016) studie visar även Fuchs (2016, s. 722) studie att den etniska bakgrunden är en faktor som kan ha en markant betydelse för att erhålla bistånd. Frank och Feng (2016) kvantitativa studie visar att kvinnors erfarenheter från hemlandet påverkar deras deltagande på arbetsmarknaden i det nya landet som de immigrerat till (Frank & Feng 2016, s. 418). Dessutom har Bergnehr (2016) kvalitativa fokusgruppsstudie med kvinnor som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd visat att kvinnorna i sina hemländer ofta var hemmafruar (Bergnehr 2016, s. 21). En annan betydelsefull faktor för behov av ekonomiskt stöd är familjeförhållanden under uppväxten eftersom det kan öka sannolikheten att bli biståndstagare. Unga vuxna som har föräldrar som erhåller ekonomiskt bistånd större sannolikhet att lämna bidragsberoende efter längre perioder (Ilmakunnas 2022, s. 162; Beaulieu, Duclos, Fortin & Rouleau 2005, s. 539). Dock visar Hyggens (2006) studie att om föräldrarna inte lever på ekonomiskt bistånd och ger stöd i form av ekonomisk hjälp till barnen kan det bidra till att minska behovet av det offentliga stödet för barnen (Hyggen 2006, s. 505). Ilmakunnas kvantitativa studie (2022) visar att unga vuxna som erhåller ekonomiskt bistånd under en längre period även har svårare att lämna behovet av ekonomiskt stöd (Ilmakunnas 2022, s. 161).

I gruppen långvariga biståndstagare som lyckas komma ut till egen försörjning har det däremot visat sig att många kommer tillbaka till att behöva ekonomiskt stöd. Individer som får bistånd under sammanhängande perioder i jämförelse med de individer som har vissa luckor under perioden för biståndstagande har hälften så lång bistånds varaktighet. Dessutom är individer som en gång har lämnat det långvariga biståndstagandet för avlönat arbetet mer skyddade från att komma tillbaka till biståndsberoende i jämförelse med de som övergår till andra välfärdsförmåner istället (Bergmark & Bäckman 2016, s. 136). Lågavlönade arbeten blir däremot ofta alternativet för att försöka integreras på arbetsmarknaden hos individer med utländsk bakgrund (Kahanec, Myung-Hee & Zimmermann 2013, s. 442–445). Dock är få individer som erhåller ekonomiskt bistånd som faktiskt övergår till lönearbete (Bergmark & Bäckman 2016, s. 142).

2.3 Socialsekreterares arbete med biståndstagare

I arbetet med långvariga bidragstagare står socialsekreterare inför flera utmaningar, särskilt i mångkulturella områden med heterogen etnisk bakgrund bland bidragstagarna (Marttila, Johansson, Whitehead & Burström 2012). I en kvalitativ studie av Hagues, Cecil och Stoltzfus (2021) studeras socialsekreterares erfarenheter av utmaningar i arbetet med nyanlända. Socialsekreterare anser att deras utbildningar inte gav dem tillräckliga kunskaper för att arbeta och möta individernas behov. En annan svårighet som socialsekreterare upplever är sina brister i kulturell förståelse som försämrar förståelse för de individer de arbetar med samt sociala färdigheter för att bättre arbeta med nyanländas integrering i samhället. Socialsekreterare menar även att de i sitt arbete behöver bemöta de nyanlända med ett helhetsperspektiv som innebär att uppmärksamma samt beakta individens egna färdigheter och styrkor (Hagues, Cecil & Stoltzfus 2021, s. 52–54, 61).

Socialsekreterares arbete har skiftat fokus till att omfatta mer rutiner för utbetalningar och mindre på de individuella problemen. Dessutom har socialsekreterarnas rutiner för handläggning av ärenden blivit mer förenklade, vilket medfört att socialsekreterare i utredningar tar mindre hänsyn till bidragstagares individuella angelägenheter. Utrikesfödda biståndstagare beviljas däremot i större utsträckning insatser riktade till arbetsmarknaden snarare än insatser för psykosocial problematik i jämförelse med inrikesfödda svenskar (Stranz, Karlsson & Wiklund 2017, s. 718; Stranz & Wiklund 2016, s. 57–58). Stranz, Karlsson och Wiklund kvantitativa (2017) studie redogör även för hur olika faktorer kan ha inverkan på biståndstagande samt på arbetsmarknads stärkande åtgärder. Hög arbetslöshet

bland bidragstagare är något som socialsekreterare rapporterar om. Dock är det endast en liten del av bidragstagarna beviljas insatser för att hjälpa dem att komma ut på arbetsmarknaden. Det kan förklaras av att arbetsmarknadsinsatser främst finns hos aktörer utanför socialtjänsten såsom arbetsförmedlingen. Socialsekreterare arbetar därför med samverkan och remitteringar till andra aktörer. Däremot försvåras denna samverkan när arbetsmarknadsinsatser inte kan anpassas eller är lämpliga efter individens förutsättningar samt behov (Stranz, Karlsson & Wiklund 2017, s.717–718). Målet med insatserna är att främja bidragstagarnas individuella kapacitet för den personliga utvecklingen och självständigheten. De förväntas ha planering som de måste följa med insatser efter enskilda behov som bestäms utifrån individuella bedömningar. I socialsekreterarnas arbete ingår att kontrollera och följa upp bidragstagarnas deltagande på aktiveringsinsatser (Bergmark, Bäckman & Minas, 2017, s. 553)

Zanbar och Nouman (2021) studie förklarar att kärnan i socialt arbete handlar om att stärka individen, där självförmåga är en viktig del i arbetet, där självförmågan hos individer ökar ju högre självkänslan, självbehärskning över situationen och hoppet är hos individen. Självkänslan handlar om individens uppfattning om sig själv, sina egenskaper och förmåga, vilket påverkar tilltron på sig själv i relation till situationen man står inför. Självbehärskning bidrar till att öka förmågan att hantera tankeprocesser, känslor och beteenden hos individen själv. Denna förmåga hjälper individen att försöka förändra och få kontroll över situationen. Hoppet handlar om att det är av stor vikt att individen har tro på att de själva kan och har resurser för att också finna en personlig styrka för framtiden (Zanbar & Nouman 2021, s. 516–517, 521). När socialsekreterarna strävar efter långsiktiga lösningar för att öka bidragstagarnas självständighet har uppmuntrade för ökad självförmåga hos dem en betydande roll. Det går hand i hand med att biståndstagare ofta kan uppleva känslor av otillräcklighet och misslyckande när de inte kunnat handskas med samt förändra sina problem (Marttila, Johansson, Whitehead & Burström 2012).

Czechowska-Bieluga och Sordyl-Lipnicka (2015) studie visar att biståndstagare som har mottagit stöd från professionella i ett projekt har upplevt en rad positiva förändringar. Dessa förändringar inkluderar en ökad motivation, självbild, självpresentation, självförtroende samt större tillit till den egna förmågan och intresse för att få arbete (Czechowska-Bieluga & Sordyl-Lipnicka 2015, s. 292). En studie av Denvall, Nordesjö och Ulmestig (2020) visar att en central del i socialarbetarens arbete med bidragstagare är därför motivationsarbete för att ge stöd som ska bidra till att stärka individens egna resurser och kraft att handskas med sina

problem. Den bristande motivationen hos biståndstagare har en stor inverkan på möjligheten till egen försörjning, där arbetsmarknaden inte alltid är problemet (Denvall, Nordesjö & Ulmestig 2020). I den kvalitativa studien av Marttila, Johansson, Whitehead och Burström (2012) undersöktes socialsekreterares arbete med långvariga biståndstagare där resultatet dessutom visar att socialsekreterare upplever mer svårigheter med att hjälpa omotiverade biståndstagare i jämförelse med de motiverade biståndstagare som vill utvecklas, finna lösningar och bli självförsörjande.

2.4 Sammanfattning av forskningsfältet

Långvariga biståndstagare är ett förekommande problem, där särskilt individer med utländsk bakgrund har högre sannolikhet att hamna i ett sådant biståndstagande mönster i flera länder. Flera studier lyft upp att biståndstagare är en sårbar grupp när det kommer till integrering i samhället, men särskilt på arbetsmarknaden. Detta kan bero på flera faktorer såsom språksvårigheter, diskriminering, fördomar, etnisk bakgrund, utbildning, socialt nätverk, familjeförhållanden och hälsan. Forskningen har även belyst socialsekreterarnas roll i arbetet med biståndstagare och vad som är av stor betydelse för att hjälpa biståndstagare.

Socialsekreterare upplever även svårigheter i arbetet med anledning av bristande kunskaper, kulturell förståelse, men också i motivationsarbetet. Det finns övergripande forskning om biståndstagare, däremot är forskningsfältet inte särskilt fokuserat på faktorer som har betydelse för just individer med utländsk bakgrund som är fast i ett långvarigt biståndsberoende, även om mycket kan vara gemensamt för biståndstagare. Utöver detta har tidigare forskning om socialsekreterares arbete inte fokuserat på hur de särskilt arbetar för att hjälpa individer med utländsk bakgrund att inte fastna i långvarigt biståndsbehov. Denna studie kommer därför att inrikta sig på långvariga biståndstagare bland individer med utländsk bakgrund tillsammans med hur socialsekreterare arbetar med dem eftersom tidigare forskning även har behandlat dem separat. Det kommer att bidra till forskningsfältet genom ökad förståelse för den specifika målgruppen individer med utländsk bakgrund.

3. Forskningsmetod

Denna studie utgår ifrån en kvalitativ metod för att samla in empiri och besvara studiens frågeställningar utifrån syftet som fokuserar på socialsekreterarnas perspektiv. Anledningen till den valda metoden är för att utgångspunkten i den kvalitativa metoden är intresset för

informerarnas upplevelser och uppfattningar för att fånga in deras perspektiv (Bryman 2018, s. 487). Intentionen i studien är att få en förståelse och beskriva hur saker inverkar på varandra för att förstå det studerade fenomenet. Studien bygger även på en abduktiv metodansats. Detta för att få en teoretisk förståelse utifrån informanternas perspektiv (Bryman 2018, s.454) som kan bidra till att generera fördjupad kunskap genom teoretiska infallsvinklar för att finna mönster. Det kommer att uppnås med hjälp av de valda teorierna i analysen som hjälpmedel. Avsnittet kommer redogöra för den kvalitativa processen som genererat studiens resultat.

3.1 Förförståelse

Vi har studerat fem terminer på socionomprogrammet och är inne på vår sista kurs på termin sex. Utbildningen har givit oss både teoretiska och praktiska kunskaper om socialt arbete i stort. I relation till vår studie har vi under utbildningens gång fått läsa kurser som berör fattigdom, utsatthet och marginalisering samt juridiska kunskaper som är centrala för socialsekreterarnas arbete. Dessutom har båda vi under 16 veckor genomfört vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) på socialtjänsten inom ekonomiskt bistånd där vi fått möta klienter, ta del av utredningar och själva i begränsad utsträckning arbetat med myndighetsutövning inom enheten. Vi fick en större inblick i arbetet som socialsekreterare och upptäckte att många individer som erhåller ekonomiskt bistånd har varit aktuella under flera år, vissa upp till ungefär 20 år. Dessutom har flera socialsekreterare och chefer under vår VFU lyft upp detta som ett problem. Det väckte ett stort intresse hos oss att undersöka långvariga biståndstagare. Vi har valt att lyfta upp vår förförståelse för att ge läsaren en bild av våra förkunskaper i förhållande till vårt valda ämne. Detta för att tidigare kunskaper kan ha inverkan på studien genom att kunskaper som vi bär med oss kan påverka resultatet. Däremot kommer vi sträva efter att ha ett så objektivt förhållningssätt som möjligt för att inte påverka studiens resultat.

3.2 Litteratursökning

I denna uppsats har främst databasen Söderscholar som finns tillgänglig på Södertörns bibliotek används för att hitta både nationell och internationell forskning som berör det som forskas i denna studie. Litteratursökningen kompletterades med databasen Social services abstract för att försöka finna ytterligare forskning. Sökorden på svenska var ekonomiskt bistånd, försörjningsstöd, socialt arbete, socialbidrag, biståndstagare, långvariga

biståndstagare, integrering, utländsk bakgrund och socialarbetare. De engelska sökorden var social work, social workers, social assistance, social assistance receipt, income support, activation, long-term, social assistance, immigrants, foreign background och social service. Vi tillämpade sökstrategierna frassökning, AND och kedjesökning. För att höja kvaliteten av vald forskning användes filtreringsmöjligheter till att bara omfatta vetenskapliga expertgranskade artiklar i Söderscholar och Social services abstract med årtal mellan 2000-2023.

För att ge en överblick på hur vi gick tillväga i sökprocessen ger vi några exempel. På Söderscholar började vi med svenska sökord såsom försörjningsstöd (18 träffar). Sedan sökte vi på ”försörjningsstöd” och ”utländsk bakgrund” (0 träffar), ”socialt arbete” ”ekonomiskt bistånd” (16 träffar) och ”långvariga biståndstagare” (0 träffar). Med engelska sökord gjordes sökningar såsom Social assistance (95. 795 träffar). Vi valde att specificera vår sökning till ”social assistance” AND ”long term” (56 träffar) efter att vi även avgränsade ämnet till social work i filtreringen. Sedan använde vi social assistance long-term immigrant (113 träffar) utan frassökning och (17 träffar) med frassökning. Andra kombinationer som användes var ”social worker” AND ”social assistance” (163 träffar) efter ytterligare filtrering till ämnen såsom social work, social workers och social assistance. Några exempel som användes på Social services abstract databasen var social assistance AND activation (773 träffar) efter filtrering till artiklar som dokumenttyp. Därefter gjorde vi ytterligare filtrering till ämnen såsom social service och social workers, social support (106 träffar). En annan kombination av sökord var ”long term social assistance” AND ”immigrants” (28 träffar).

Vi började med att läsa forskningsartiklarnas rubriker som innehöll sökorden som användes vid sökningen. Därefter läste vi abstrakt för att få en snabb överblick av forskningen. De artiklar som handlade om varför individer lever på ekonomiskt bistånd och som i vissa fall även berörde individer med utländsk bakgrund valdes. Dessutom valdes artiklar som handlade om socialsekreterarnas upplevelser, arbetsroll och arbetsuppgifter i relation till klienter, särskilt inom ekonomiskt bistånd. En noggrann läsning gjordes av de relevanta artiklarna som gav oss en helhetsbild av forskningsfältet. Det var både kvalitativ och kvantitativ forskning, där vissa artiklar hade liknande, men även varierande resultat. Sökningsprocessen resulterade i att vi fann 21 relevanta artiklar.

3.3 Urval

I denna studie tillämpas ett målinriktat urval som är en vanlig förekommande urvalsmetod inom den kvalitativa forskningen. Denna urvalsmetod innebär att välja ut deltagare som kan ge insikter som är relevanta för forskningsfrågorna som studeras (Bryman 2018, s. 498). Att genomföra intervjuer med socialsekreterare som arbetar på ekonomiskt bistånd med utländsk bakgrund är högst relevant för att besvara frågeställningarna. Vi kommer att utgå från socialsekreterarens perspektiv eftersom de har insikter och erfarenhet av de olika faktorer och utmaningar som bidrar till ett långsiktigt beroende av ekonomiskt bistånd, samt om deras arbete med målgruppen. De erfarenheter och expertis som socialsekreterarna besitter är värdefulla eftersom de kan erbjuda en djupare förståelse av forskningsområdet.

Urvalet inkluderar även ett bekvämlighetsurval genom att välja ut individer som är lätt tillgängliga (Bryman 2018, s. 243) för att båda vi har genomfört vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) på enheten för ekonomiskt bistånd. Vi fick kontakt med två socialsekreterare från våra VFU platser som ville delta i vår studie. Tillvägagångssättet för hur vi fick tag på fler socialsekreterare var genom att vi gick in på Stockholms stads webbplats och vidare till varje enskild kommuns hemsida för ekonomiskt bistånd. Därefter ringde vi växeln på enheter för ekonomiskt bistånd i flera kommuner inom Stockholmsområdet och fick kontaktuppgifter till enhetschefer på varje enhet. Vi mailade sedan enhetscheferna med information om vår studie (se bilaga 1) som i sin tur vidarebefordrade informationen till socialsekreterare. Det resulterade i återkoppling med ytterligare tre socialsekreterare från olika delar av Stockholm som var villiga att ställa upp.

Vårt urval består av fem socialsekreterare i större kommuner inom Stockholmsområdet, varav två kvinnor och tre män med olika etnisk bakgrund. Socialsekreterarna var mellan åldern 26–58 år, där samtliga har socionomexamen eller en likvärdig högskoleutbildning. Socialsekreterarna har dessutom mellan 3–8 års yrkeserfarenhet av ekonomiskt bistånd, där majoriteten har arbetat inom samma kommun. Efter socialsekreterarnas utsagor har de i stort sett liknande arbetsuppgifter som består av myndighetsutövning i att månadsvis utreda rätten till ekonomiskt bistånd samt att arbeta socialt i en process som stöd till egen försörjning.

3.4 Om intervjuerna

För att samla in empiriskt material valde vi använda oss av semistrukturerade intervjuer eftersom det ger en flexibel ram för intervjuprocessen med möjlighet att ställa uppföljningsfrågor (Bryman 2018, s. 563–564). Vi har därför tagit fram en semistrukturerad

intervjuguide (se bilaga 2) bestående av främst öppna frågor som relaterar sig till forskningsämnet för att intervjupersonerna ska kunna få utrymme att berätta och ge utförliga svar. Med hjälp av intervjuguiden får vi en djupgående förståelse beroende på vad intervjupersonerna berättar och möjlighet att fånga upp intressanta aspekter.

Vi genomförde intervjuerna med två socialsekreterare fysiskt på deras socialkontor och tre intervjuer digitalt via Zoom efter informantens önskemål. Intervjuerna inleddes med att vi presenterade oss, informerade om studiens syfte och hur deras deltagande kommer bidra som empiri i studien. Vi berättade att de får lyfta upp det som de känner i sina svar och att de får undvika frågor som de inte är villiga att svara på. Vi gav även utrymme för eventuella frågor innan intervjuerna påbörjades, men samtliga intervjupersoner ansåg sig vara välinformerade av informationsbrevet (Se bilaga 1) samt informations- och samtyckesblanketten (Se bilaga 3). Intervjuerna var mellan 45–60 minuter långa, där vi utgick ifrån vår semistrukturerade intervjuguide som bestod av inledande frågor om deras arbetsbakgrund, frågor om det långvariga biståndstagandet hos individer med utländsk bakgrund och deras arbete med denna målgrupp. Under intervjun ställde vi båda frågorna från vår intervjuguide och inflikade med följdfrågor. Vi försökte dessutom att ställa frågor i relation till det som tidigare har berättats i samband med andra frågor.

3.5 Analysmetod och bearbetning av empiri

Analysmetoden som har valts i denna studie är den tematiska analysen som båda vi sedan tidigare är bekanta med, där analysmetoden tillämpas för att analysera och tolka det insamlade materialet. Tematisk analys är ett vanligt och flexibelt tillvägagångssätt för att analysera kvalitativa data inom samhällsvetenskaplig forskning (Braun & Clarke 2006, s. 78). Den fokuserar på återkommande mönster som förekommer i materialet för att identifiera teman som är relevanta för forskningssyftet och frågeställningar (Bryman 2018, s. 454, 702). Den tematiska analysen kommer att bidra till att förklara det insamlade materialet ingående.

Inom den tematiska analysprocessen sker analysen av det empiriska materialet utifrån sex steg. Det första steget innebär att transkribera det insamlade materialet till text, där det är av stor betydelse att noggrant skriva ner det intervjupersonerna berättar. I det ingår att bekanta sig med materialet genom fördjupad läsning av transkriberingarna för att få en djup förståelse av innehållet (Braun & Clarke 2006, s. 87). Detta gjorde vi genom att vi spelade in intervjuerna och började skriva ner allt som sades under intervjun, både våra frågor och intervjupersonernas utsagor i dialogform. Transkriberingen av intervjuerna delade vi upp

mellan oss. Vid transkriberingsprocessen var vi noggranna med att skriva ner varje ord och markerade vissa delar som var lite ohörbara. Dessutom behövde vi lyssna på delar av materialet flera gånger med anledning av att det var svårt att hänga med och inte förlora delar som kan vara betydelsefulla för resultatet. Under transkriberingen undvek vi att skriva ner namn på bostadsområden och kommuner för att undvika identifiering av socialsekreterarna. När vi hade all empiri i textformat började vi med att läsa igenom materialet upprepade gånger för att få en helhetsbild och gick vidare till nästa steg i analysen.

Under andra steget påbörjas den initiala kodningen av det insamlade materialet som sker genom att namnge meningsenheter i form av meningar, stycken och begrepp. Detta för att organisera samt finna intressanta aspekter i materialet (Braun & Clarke 2006, s. 88–89). Det vi började med var att markera meningsenheter som sedan namngavs med en kod. Under kodningen försökte vi att ställa frågor till vårt material såsom vad säger intervjupersonen? och vad handlar det om? De öppna frågorna hjälpte oss att identifiera viktiga aspekter under utforskandet av materialet. Dessutom försökte vi att ha ordagranna koder för meningsenheterna, så kallade *invivo* koder för att vara så nära som möjligt vårt empiriska material. *Invivo* koder hjälpte oss att undvika att gå miste om betydelsefulla uttalanden och inte riskera egna tolkningar som inte stämmer överens med det som sagts. Under kodningen kodades dessutom i stort sett allt material, ibland undveks kodning av vissa meningsenheter som inte var av relevans. Varje intervju resulterade i ungefär ca 90–130 koder.

Efter att ha formulerat koderna påbörjades det tredje steget som handlar om att börja finna likheter och skillnader mellan koderna. Syftet är att identifiera kopplingar och möjliga relationer mellan dem för att kunna utveckla teman som fångar upp koderna i större abstraktionsnivå (Braun & Clarke 2006, s. 89–90). När vi hade kodat allt material skapade vi en tabell för varje intervju där vi sammanställde alla koderna och läste igenom dem flera gånger för att kunna finna likheter och skillnader. Det som underlättade jämförelserna mellan koderna var att vi försökte se hur de hör ihop och hur de inte gör det. De koder som handlade om ungefär samma sak grupperade vi i en och samma kolumn. Några meningsenheter fick en ny kod, andra kunde relateras till en annan grupp av koder, medan vissa skapade en ny grupp av koder. Det resulterade även att koder uteslöts från analysen eftersom de inte passade in. Under denna process behövde vi gå tillbaka till vårt empiriska material regelbundet.

I det fjärde steget granskas och kontrolleras sammanhållningen i varje tema. Detta genom att testa om de fångar in materialet och förklarar variationer. Vissa teman kan behöva förändras eller utvecklas efter granskningen (Braun & Clarke 2006, s. 91). I denna process la vi in en ny spalt i vår tabell för att skapa teman utifrån de identifierade grupperna av koderna. Det resulterade i att vi återigen behövde bearbeta och jämföra våra koder. Då fann vi att några koder inte var sammanhängande samt att vissa av koderna kunde klumpas ihop till större övergripande grupper som resulterade i teman.

I det näst sista steget ska de teman som tagits fram återigen läsas igenom, definieras och namnges efter vad de olika teman handlar om och deras relationer (Braun & Clarke 2006, s. 93). Vi hade nu bearbetat våra koder i stort sett och identifierat fyra övergripande teman utifrån kodernas grupperingar som fångade upp innehållet i vårt empiriska material. Det första temat fick namnet individuella faktorer och består av koder såsom ”bristande språkkunskaper”, ”brist på utbildnings och arbetsbakgrund”, ”påverkan på fysisk och psykisk hälsa” och ”individer i sociala nätverken är i samma situation”. Det andra temat namngavs till strukturella faktorer. Inom detta tema finns koder såsom ”normalisering av biståndsmottagande”, ”höga krav på arbetsmarknaden” och ”segregation”. Det tredje temat fick namnet Socialsekreterarnas motiverande arbete som inkluderar bland annat koderna ”motiverande samtal”, ”upprätthålla deras motivation” och ”att börja med små steg”. Det fjärde och sista temat är insatser som består av koder såsom ”samverkan med andra aktörer”, ”insatser ökar jobbmöjligheterna”, ”individanpassade insatser” och ”brister i insatser”. I slutskedet redogörs resultaten av de teman som tagits fram som kommer att besvara forskningsfrågorna (Braun & Clarke 2006, s. 93). Under analysprocessen diskuterade, reflekterade och jämförde empirin med varandra för att förstå och se materialet ur olika perspektiv. Det bidrog till att vi tillsammans kunde få en heltäckande bild av materialet.

3.6 Forskningsetiska reflektioner

Inom forskning behöver forskaren sträva efter att ha god forskningssed genom att förhålla sig till etiska överväganden under forskningsprocessen och bär ett ansvar gentemot intervjudeltagarna (Vetenskapsrådet 2017, s. 21). De fyra grundläggande principer som ingår inom individskyddskravet är nämligen informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitet och frivillighet (Bryman 2018, s. 171; Vetenskapsrådet 2017, s. 21).

Informationskravet avser forskarens ansvar att tillhandahålla korrekt och heltäckande information till deltagarna (Vetenskapsrådet 2002, s. 7). Informationskravet har uppfyllts i

denna studie genom att vi skickade informationsbrev till intervjudeltagarna med information om studiens syfte och deras uppdrag i studien. Ytterligare information har också givits till deltagarna om rätten att kunna dra sig ur medverkan när som helst utan krav på att medge någon anledning. Denna information återgav vi även innan intervjuerna påbörjades.

Samtyckeskravet bygger på deltagarnas autonomi när det gäller att påverka medverkandet i studien samt rätten att lämna in frivilligt, informerat och uttryckligt samtycke före deltagandet i forskningen (Vetenskapsrådet 2002, s. 9–10). I denna studie har vi inhämtat samtycke från samtliga deltagare innan genomförandet av intervjuerna. De fick skriva under en informations- och samtyckesblankett som innehöll information om studien, att personuppgifterna kommer att behandlas enligt dataskyddslagstiftningen, GDPR, frivilligt deltagande och rättigheter i relation till sitt deltagande i studien.

Konfidentialitetskravet syftar på forskarnas skyldighet att skydda deltagarnas integritet och att upprätthålla konfidentialitet för de uppgifter som tillhandahålls för att obehöriga inte ska kunna ta del av dem (Vetenskapsrådet 2002, s.12). Vi har följt etiska riktlinjer och vidtagit åtgärder kring deltagarnas personuppgifter för att säkerställa att de inte ska identifieras. Deltagarna har anonymiserats under hela analysprocessen och framställningen av resultatet genom aidentifiering och pseudonymisering av deltagarnas uppgifter såsom namn, arbetsplats och bostadsområde. Förvaring av inspelade intervjuer och transkribering har även skett på ett säkert sätt.

Nyttjandekravet syftar på forskares rätt till användning av insamlade data och innebär att det endast gäller för det syfte som anges i forskningens ändamål (Vetenskapsrådet 2002, s. 14). Den insamlade empirin har endast varit till grund för resultatet i denna studie för att uppnå syftet. Dessutom har det inspelade materialet raderats direkt efter transkriberingen.

3.7 Metodreflektioner

I denna studie har vår förförståelse och erfarenheter av arbetet inom ekonomiskt bistånd motiverat vårt valda ämne eftersom vi har arbetat lite med det som berör våra forskningsfrågor. Dessutom hjälpte vår förförståelse oss att avgränsa vår studie och ta fram relevanta frågor i vår intervjuguide där teorierna även var till hjälp redan i det steget. Det vi hade i åtanke när vi däremot tog fram vår semistrukturerade intervjuguide var att vi undvek att utifrån våra tidigare erfarenheter och kunskaper dra slutsatser vid formulering av frågor. Vi strävade efter att vara så öppna som möjligt såsom vid frågan om de upplever en skillnad

mellan långvariga biståndstagare i relation till utländsk bakgrund. Vi har varit medvetna om att förförståelsen vi bär på är oundviklig att distansera sig ifrån eftersom det inte är möjligt att vara helt objektiv med anledning av att vi varit involverade under hela forskningsprocessen. Vi har däremot försökt att vara objektiva och fördomsfria. De som hjälpt oss att försöka undvika att påverka med våra egna synsätt och tolkandet av materialet har varit att vi i stort sett gjort allt tillsammans under hela forskningsprocessen. Vi har därför gjort vårt yttersta för att låta resultaten tala för sig självt. Vi har dessutom valt att låta informanter komma till tals genom citeringar som är tagna direkt från vår empiri för att läsaren ska få inblick i vår data som resultaten grundar sig i. Vi tar ansvar för att våra tolkningar av empirin är rimliga i förhållande till det informanterna lyft upp, där citat är betydande delar i detta.

Vi upplevde att intervjuerna som genomfördes fysiskt på plats blev roligare och mer avslappnade. Under alla digitala intervjuer kunde vi se varandra, däremot tycker vi att det var lättare att läsa av samt bekräfta informanternas uttalanden med vårt kroppsspråk under de fysiska intervjuerna. Dessutom uppstod tekniska problem under de digitala intervjuerna som försämrade flytet lite, men i stort sett gick de digitala intervjuerna bra och gav en fullkommande intervjusituation. Att vi tillämpat semistrukturerade intervjuer bidrog till att de blev mer subjektiva, vilket var relevant för att fånga upp socialsekreterarnas perspektiv. Vi upplevde att det gav intervjupersonerna frihet att utforma svaret på sitt eget sätt samtidigt som vi fick utrymme till att kunna styra intervjun i riktning mot syfte vid behov. Vi försökte att ge informanterna tid att reflektera, undvek att avbryta och ställde följdfrågor för att fånga upp samt återkoppla till det som sagts. Detta för att få utvecklade svar och säkerställa att vi inte har misstolkat något. Något som vi däremot inte kunnat påverka i studien och som är oundvikligt är att informanterna kan välja vad de vill lyfta upp och kan påverkas av oss som utför studien, vilket kan ha bidragit till att vissa aspekter kanske inte har berörts i vår empiri.

Variationen i vårt urval och att vi haft fem intervjuer har givit oss ett rikt och kärnfullt material. Det har vi försökt visa under resultatdelen genom att vi inte bara skrivit ner vad varje informant sagt, utan även synliggjort både de likheter och skillnader som lyfts upp i förhållande till våra teman. Vi har uteslutit vissa enstaka delar av teorierna som inte tillämpats i analysen för att allt inte berörts i vår studie som teorin kan fånga in. Vi har strävat efter att vara transparenta under hela forskningsprocessen där vi valt att tydligt och detaljerat redogöra

för våra tillvägagångssätt i alla delar av studien. Vi har bland annat motiverat fram val av teori för studiens syfte och varför vi valt att strukturera vårt resultat och analys på det sättet vi gjort. Detta för att vår öppenhet ska bidra till att skapa förtroende för vår studie. Slutligen har den kvalitativa metoden med abduktiv ansats lämpat sig för att uppnå studiens syfte, där vi kunnat pendla mellan empiri och teori. Detta för att socialsekreterarna har delat med sig av sina egna erfarenheter och kunskaper som kompletterats med teoretiska utgångspunkter, vilket bidragit till en djupare och detaljerad förståelse för långvariga bidragstagare med utländsk bakgrund.

4. Teoretiska utgångspunkter

Detta avsnitt börjar med en motivering för de två teoretiska utgångspunkterna kapitalteorin och empowerment relevans för denna studies analys av den insamlade empirin som berör studiens frågeställningar. Därefter beskrivs de två teorierna mer djupgående.

4.1 Motivering av valda teorier

I studien undersöks faktorer som bidrar till ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd för individer med utländsk bakgrund och arbetet med denna målgrupp utifrån socialsekreterarnas perspektiv. Två teorier har valts som stöd i analysen där den ena är empowerment och den andra kapitalteorin. Teorierna kommer kunna bidra till att analysera det som socialsekreterarna lyfter upp och få en förståelse för det komplexa som är förknippade med

långvarigt biståndstagande. Teorierna kommer dessutom att kunna kompletteras med den tidigare forskningen som berör forskningsområdet för ytterligare infallsvinklar och förklaringar av studiens resultat. Kapitalteorin som även brukar gå under benämningen socialt kapital har valts för att den kan belysa vikten av kapitalformerna i relation till långvarigt biståndstagande. Teorin kan användas för att å ena sidan utforska hur långvarigt biståndstagande bland individer med utländsk bakgrund kan påverkas av faktorer som begränsar tillgången till kapital. Å andra sidan ger teorin en möjlighet att förstå och förklara hur det långvariga biståndstagandet påverkar individernas kapital. Empowerment har valts i denna studie för att få ökad förståelse för hur socialsekreterare arbetar för att hjälpa individerna att komma ut ur långvarigt biståndstagande med syfte att möjliggöra deras makt att lösa sin situation. Det handlar inte enbart om motiverande samtal utan även om insatser som individen beviljas. Det beror på att socialsekreterarna har en betydelsefull roll i denna process beroende på orsakerna till behovet av ekonomiskt bistånd. För att kunna ge rätt stöd är därför medvetenhet och kunskaper om kapital formernas betydelse viktig för empowerment inriktat arbete med målet att biståndstagare ska bli självförsörjande. Detta för att egenmakten hos individer kan ha betydelse för det ekonomiska, kulturella och sociala kapitalet.

4.2 Kapitalteorin

Pierre Bourdieu var en fransk sociologi, antropologi och filosofi som gjorde betydande bidrag till empiriska samhällsvetenskapliga undersökningar samt till kultur- och utbildningssociologisk forskning (Broady 1991, s. 108–110). Bourdieu är mest känd för sina teorier om vilka roll social klass och kulturellt kapital kan ha betydelse för att forma individuellt beteende och sociala strukturer. Bourdieus sociologi består av bland annat begreppen fält och kapital som tillsammans påverkar varandra (Broady 1991, s. 159,167).

Bourdieu menar att fält är det sociala utrymmen där människor interagerar och konkurrerar med varandra om resurser och status för att hävda sin dominans inom olika positioner (Broady 1991, s. 266–267). Han förklarar att den sociala verkligheten består av flera fält som är en avgränsad del av den sociala arenan. I varje fält ingår individer där fälten skiljer sig åt i sätt att fungera, egenskaper samt värderingar. Det innebär att det finns olika krav, gemensamma föreställningar och värden i fälten som går hand i hand med kapitalen som eftersträvas och är till nytta. Det medför att barriärer kan skapas som resultat av att utomstående som inte har tillräckligt kapital kan utestängas. Att förbättra och utveckla kapital

blir därför en förutsättning som kan underlätta individens tillträde till fältets och strävan efter det gemensamma (Azarian 2007, s. 264–267).

Det mänskliga handlandet och mål som individen eftersträvar formas och är beroende av tillgången till resurser. Medel och resurser är dessutom aldrig jämt fördelade i ett samhälle och det medför att handlingsfriheten därför ser olika ut för individer. En ökad tillgänglighet och kontroll av resurser som en individ har ger en ökad handlingskapacitet. Kapitalformerna ger resurser som har inflytande i samhällsstrukturerna, människors ställning och handlingskapacitet i förhållande till strukturerna (Azarian 2007, s. 253–254).

Enligt Bourdieu finns det tre huvudtyper av kapital: ekonomiskt, kulturellt och socialt. Det ekonomiska kapitalet är den traditionella formen av kapital och avser materiella resurser som tillgångar och egendom. Det ekonomiska har en särskilt viktig betydelse för individers förmåga att handla och uppnå mål. Hur individen väljer att hantera de materiella resurserna påverkar förutsättningarna av kapitalet. En individ med större ekonomiskt kapital kan dessutom bidra till att ekonomin utgör ett maktmedel som underlättar för individen, medan ett lägre sådant kapital kan öka beroendet av andra individer. Trots att den ekonomiska delen påverkar möjligheterna till aktiviteter i stor utsträckning, är denna kapitalform inte den avgörande. Handlingsmöjligheterna är i stort sett även beroende av det kulturella och sociala kapitalet som kan fylla samma funktion (Azarian 2007, s. 254–256, 272).

Det kulturella kapitalet hänvisar till icke-materiella resurser som tillgångar för individen. Det kulturella kapitalet är beroende av en individs språkkunskaper, färdigheter, litteratur och kunskaper (Broady 1991, s.169). Det handlar även om hur väl informerad individen är och förmågan att anpassa sig till erkända kulturer. De individer som besitter ett högt kulturellt kapital kan ses som en värdefull resurs eftersom den kan ge individerna högre social status och makt. Dessutom kan det kulturella kapitalet öka genom utbildningar, speciellt akademiska (Azarian 2007, s. 262–263; Broady 1991, s.175). Det kulturella kapitalet kan även vara en del av individens sociala arv från uppväxten av föräldrar som besitter en viss kulturell kompetens och kunskap. Denna kapital hos föräldrarna kan anses som en rik källa för kulturellt kapital. Ett högre kulturellt kapital kan dessutom öka förutsättningar för att erhålla ett välavlönat arbete (Broady 1991 s.175; Järvinen 2007, s. 268).

Socialt kapital är en form av kapital som främst handlar om individens sociala nätverk. De sociala relationer som finns i individens sociala nätverk betraktas inom det sociala kapitalet som värdefulla tillgångar och resurser. Detta beror på att individens sociala relationer kan fungera som informationskällor som individer kan använda för att uppnå sina personliga mål och förbättra sin handlingskapacitet (Broady 1991, s. 257–259). En faktor som är starkt associerad med socialt kapital är utbildning där individer som har högre utbildningsnivå är mer benägna att ha mer socialt kapital. Dessutom tenderar marginaliserade grupper i samhället ha ett begränsat socialt nätverk. Hälsorelaterade tillstånd kan vara en faktor som bidrar till antingen högre och lägre sociala kapital. Försämrad hälsa kan resultera i färre sociala relationer, men samtidigt kan lägre socialt kapital leda till negativa effekter på hälsan. Socialt stöd från andra kan även främja själveffektivitet och kontroll av sina omständigheter (Ferlander 2007, s.120–122).

Enligt Bourdieu är kapitalformerna ojämnt fördelade mellan olika sociala grupper. Till exempel arbetssökande som har en större krets av sociala relationer har större sannolikhet att exponeras för yrkeslivet. På ena sidan kan dessa individer genom sina sociala relationer lättare skaffa sig information om de lediga tjänsterna som finns tillgängliga på arbetsmarknaden, å andra sidan kan dessa relationer betraktas som referenser för individernas meriter och kvalifikationer. Om individen däremot har färre sociala relationer kan det bli svårare att förfoga dessa resurser, vilket försvårar deras möjligheter till yrkeskarriärer (Broady 1991, s. 258, 260–261).

4.3 Empowerment

Empowerment förknippas främst med medborgarrättsrörelsen i USA, men även andra rörelser som syftar till att stärka grupper i samhället som kan vara särskilt svaga däribland individer med utländsk bakgrund och sämre hälsotillstånd (Askheim 2007, s.18). Pedagogerna Paulo Freire från Brasilien har varit en inflytelserik person i framväxten av empowerment. Han menade att det är av stor betydelse för individen att ha kunskap och kännedom om de orsaker som ligger till grund för sitt upplevda förtryck, men även om sociala, ekonomiska och politiska oenigheter som finns. Detta för att övervinna det som bidrar till den utsatthet de befinner sig i. Freire menar att det i sin tur kan bidra till att möta situationer med nya handlingsätt för att uppnå förändring och ett ökat människovärde. Individen själv har därför ett stort inflytande i sin egen frigörelse menar han (Askheim 2007, s. 20–21).

Empowerment används ofta inom människobehandlande yrken inom den offentliga sektorn som arbetar med att ge stöd och hjälp till människor som är utsatta på olika sätt. Detta för att på lång sikt exempelvis bidra till bättre välbefinnande. Socialarbetares arbete är därför en central del av empowerment. Begreppet empowerment inkluderar styrka, makt och kraft för individens inre önskemål. Dessutom innefattar empowerment tillit till sig själv, autonomi, socialt stöd och självkontroll (Askheim & Starrin 2007, s. 9, 11–12). Empowerment handlar om att hjälpa individer att få en ökad förståelse och förklaring till deras liv. Det går därmed ut på att minimera de sociala och personliga svårigheter som försvårar individens möjligheter att både använda och få makt över sitt eget liv. Det centrala är att öka förmågorna och självförtroendet (Payne 2015, s. 373). Företrädarskap har även med tiden fått en större inflytande i empowerment som syftar till att yrkesutövare såsom socialarbetare företräder sina klienter som saknar makt för att kunna hjälpa de att skaffa sig resurser för att uppnå en förändring (Payne 2015, s. 374–375). Med hjälp av företrädarskap i socialt arbete kan klienters behov och situation uppmärksammas genom färdigheter och handlingsmönster utöver det administrativa arbetet (Payne 2015, s. 401). Empowerment understryker dessutom vikten av att ha en god människosyn för att se individen själv som aktören som ska komma till insikt över vad situationen grundar sig, som både kan handla om individuella och samhällseliga faktorer samt vad som är det bästa för en själv. Medvetenheten hos individerna är därför viktig för att få stöd med rätt förutsättningar för att kunna ta kontroll över sitt eget liv i handling (Askheim & Starrin 2007, s. 12; Askheim 2007, s. 19–20).

Syftet med empowerment är en strävan efter ökad kontroll och makt för att förbättra och förtrycka individers position. Det medför en målsättning på att leda individer ut ur en maktlöshet genom att hjälpa dem ta itu med de krafter som förtrycker dem och därmed få större inverkan på deras egna liv (Payne 2015, s. 375; Askheim 2007, s.18). Det ska bidra till att individerna begriper sin aktuella situation för att hjälpa dem att fatta beslut och handla för att åstadkomma en förändring. De centrala ideerna som lyfts fram är att makt och överordning över individer beror på avsaknad av kunskap och förståelse som skapar en barriär för att övervinna sociala hinder och agera (Payne 2015, s. 376, 378). Förtryck och utsatthet under längre perioder anses bidra till sociala missförhållanden. Det bidrar i sin tur till svårigheter att förbättra personliga färdigheter, känslomässig styrka och resurser för att ta itu med sina egna intressen (Payne 2015, s. 387).

5. Resultat och analys

I detta avsnitt redogörs det för studiens resultat och analys med kapitalteorin och empowerment som teoretiska utgångspunkter för att besvara studiens frågeställningar. Vi presenterar först resultatet av empirin för de första två teman; *individuella faktorer* och *strukturella faktorer*. Därefter görs en analys för dessa två teman tillsammans eftersom faktorerna samverkar med varandra och det ger en större helhetsbild över vad som påverkar ett långvarigt biståndstagande bland klienter med utländsk bakgrund. Sedan presenteras resultatet av empirin för de övriga två teman; *socialsekreterarnas motiverande arbete* och *insatser*. Även här har analysen för de två teman kombinerats för att få en bredare förståelse för hur socialsekreterares arbete med klienter med utländsk bakgrund ser ut. Vi har medvetet valt att lägga upp resultatet och analysen i två delar för att få en mer övergripande och uttömmande analys. I resultatet kommer informanterna att komma till tals genom några citat. Dessutom har informanterna i både resultatdelen och analysdelen namngetts som Informant 1, Informant 2, Informant 3, Informant 4 och Informant 5.

5.1 Individuella faktorer

Samtliga informanter i studien har under intervjuerna lyft upp flera individuella faktorer bland klienter med utländsk bakgrund som försvårar deras förutsättningar till att bli självförsörjande.

Språk är en faktor som lyftes upp av informanterna upprepade gånger under intervjuerna. Det förklaras att brist på språkkunskaper utgör ett betydande hinder för klienterna och är oftast gemensamt för majoriteten av klienter med utländsk bakgrund. Informant 2 förklarar att svårigheter i det svenska språket utgör den största skillnaden mellan de som får ekonomiskt bistånd under en längre period i jämförelse med dem som blir aktuella för ekonomiskt bistånd under en kortare period. Informant 4 berättar att det som kan hjälpa klienterna att utveckla sina språkfärdigheter är att individer i deras omgivning talar svenska. Däremot lyfter informanterna 1 och 2 upp ett problem med det sociala nätverket hos många klienter med utländsk bakgrund, där de ofta saknar kontakter som är svensktalande.

Så går inte det och jag har försökt verkligen prata med klienter som sitter och bara men jag kan inte hitta ett jobb för att jag inte kan språket och de kom till Sverige för 15 eller 20 år sedan och där kan man ju känna vad har du för ursäkt vid det här laget. Om man frågar dem försöker du prata svenska med folk du känner, men de känner inte så många, alltså vem ska de prata med. (Informant 1)

Utbildning är en annan faktor som har stor inverkan på behov av bistånd enligt informanterna. De förklarar att många av klienterna har låg utbildningsnivå där de exempelvis helt saknar utbildning eller endast har läst grundskola i två till tre år i hemlandet. Enligt informant 2 har de klienter med hög utbildning från hemlandet lättare att komma ut till egen försörjning och inte fastna på ekonomiskt bistånd i samma utsträckning som de klienterna med lägre utbildning. Informant 3 menar att det inte är enkel väg för de utlandsfödda klienterna med språksvårigheter att studera för att de behöver börja med att läsa grundläggande kunskaper i det svenska språket för att få gymnasiebehörighet. Det medför flera år av studerande som många inte har kapacitet att göra heller, framför allt den äldre gruppen. Informant 5 uppger även att de ekonomiska förutsättningarna för att studera är begränsade eftersom det för dessa klienter blir ett krav från socialtjänsten att ta studiebidrag för att uttömma alla andra ekonomiska utvägar, där klienter heller inte vill skuldsätta sig.

Utöver begränsade språkkunskaper och lägre utbildningsnivå uppger informanterna att klientens möjligheter till självförsörjning påverkas av att de ofta saknar eller har svag anknytning till arbetsmarknaden.

Deras arbetslivserfarenheter är ofta begränsade i svensk kontext, många har så där de har varit ute i praktik någon gång och när de kommer hit så tittar vi på vad du har gjort tidigare och det är mycket såhär praktik. (Informant 4)

Samtliga informanter lyfter upp klienternas sociala nätverk som kan påverka deras möjligheter till att komma ut till egen försörjning. Informanterna menar att det finns både för- och nackdelar med hur klienternas sociala nätverk ser ut.

Många som kommer till denna kommun har oftast haft turen att de haft släktingar, grannar som bedriver egna företag som de kan få jobb hos. (Informant 2)

En annan informant säger däremot också:

Klienter känner att det inte finns någon på arbetsmarknaden som de känner personligen, vi vet att det är någonting som sker mer och mer på arbetsmarknaden att man behöver kontakter för jobb mer än rätt kvalifikationer. (Informant 1)

Informanterna menar att det sociala nätverket kan öka arbetsmöjligheterna, särskilt om klienten har närstående som är väletablerade i samhället. Det kan generera arbete och ge vägledande information om myndighetskontakter och hur man kan få arbete. Däremot lyfter samtliga informanter upp att klientens nätverk ofta är begränsat. Som informant 1, 2 och 3 beskriver att individer i klientens krets många gånger själva är arbetslösa och lever på ekonomiskt bistånd. Informant 4 förklarar vidare att klienternas sociala nätverk blir mindre i takt med långvarigt biståndstagande, vilket kan medföra flera problem såsom missbruk, nedstämdhet, depression, skada självförtroendet och därmed längre ifrån att få ett arbete. Samtliga informanter uppger att den fysiska och psykiska hälsan generellt påverkas negativt till följd av att vara långt ifrån arbetsmarknaden och långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd. Informant 2 förklarar vidare att det för klienter med utländsk bakgrund inte främst är hälsan som är det största problemet. Däremot uppger informant 4 och 5 att mycket i klienternas hälsotillstånd kan vara oupptäckt och behöver utredas.

5.2 Strukturella faktorer

Informanterna lyfter utöver individuella faktorer även strukturella faktorer som har inverkan på ett långvarigt biståndstagande hos individer med utländsk bakgrund. Flera informanter berättar om hur kraven på arbetsmarknaden försvårar klienternas möjligheter till att få en anställning. Informant 3 uppger att kraven som arbetsmarknaden ställer gäller oavsett om man har svensk eller utländsk bakgrund, men att det blir svårare för de med utländsk bakgrund som inte kan språket, har bristande arbetserfarenheter och lägre utbildningsnivå. Informant 1 förklarar vidare att klienter med utländsk bakgrund är en grupp som saknar konkurrens på arbetsmarknaden och att det påverkar förutsättningarna för att komma ut till egen försörjning genom exempelvis arbete.

Sen tänker jag att det finns ett väldigt högt krav på språket på arbetsmarknaden som är helt onödiga, det här med arbetsgivarna. Det blir svårare för dem att etablera sig på arbetsmarknaden (...) exempelvis för städare i tunnelbana har arbetsgivare börjat ställa krav på språkkunskaper inom både svenska och engelska för att kunna besvara frågor från turister, så det är att ibland ställs det höga krav på språk kan jag tycka. (Informant 4)

Alla informanter förutom informant 3 lyfter upp att klienterna som får anställning hos arbetsgivare med lönebidrag från arbetsförmedlingen som omfattas av högst 1 år blir självförsörjande under den perioden. De förklarar dock att dessa klienter kommer tillbaka till ekonomiskt bistånd efter lönebidragsperioden eftersom det sällan leder till en vidare anställning. Informant 1 och 5 uppger att lönerna för lågavlönade arbeten inte skiljer sig mycket i jämförelse med det ekonomiska biståndet. De förklarar att det har bidragit till att klienter tar avstånd från att ta ett arbete eftersom de inte ser en ekonomisk vinning och allt annat ett arbete kan föra med sig. Vidare menar samtliga informanter att det finns fördomar och diskriminering på arbetsmarknaden mot långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund, där informant 1 menar är särskilt i relation till äldre.

Dessutom berättar alla informanter förutom informant 5 att kvinnor med utländsk bakgrund som erhåller ekonomiskt bistånd är en särskilt utsatt grupp för att komma ut i egen försörjning. Informanterna betonar att det främst grundar sig i kulturella förhållanden. De menar att kvinnorna ofta tar hand om hushållet, speciellt när de har stora familjer.

Det är kulturellt alltså att det är en specifik grupp kvinnor som har haft utmaningar att få ut i sysselsättning (...) det har bidragit till att många kvinnor saknar mycket erfarenhet från arbetsmarknaden och utbildning. (Informant 2)

Flera informanter förklarar dessutom att segregation är ett problem som har en negativ inverkan på klientens förutsättningar och möjligheter, där bostadsområden utgör en betydelsefull faktor. De uttrycker gemensamt att det inom kommunerna finns områden där en hög andel människor med utländsk bakgrund bor och erhåller ekonomiskt bistånd under långa perioder. Informant 1, 2 och 3 förklarar dessutom att det har bidragit till en normalisering hos många av dessa klienter att leva på ekonomiskt bistånd.

Vi har liksom områden i den här stan som har ett procentuellt enormt biståndstagande, vilket gör att det är så normaliserat och det kan skada, liksom viljan att ta sig härifrån. Att leva på existensminimum är det existensminimum egentligen i förhållande till medelsvenskar, men om man alltid har levt på existensminimum så den motivationen kan då vara svår att hitta och det gäller väl kanske långtgående i allmänhet. (Informant 1)

Vi har ett skuggsamhälle och för dem blir konsekvensen att de inte lär sig svenska och lever i sin egen bubbla på grund av bland annat segregerade områden. (Informant 2)

Andra konsekvenser av att många långvariga biståndstagare bor i segregerade områden som flera informanter lyfter upp är att klienterna klarar sig i stort sett väldigt bra med sitt hemspråk i de områdena och ser inte lika stort behov av det svenska språket.

Det är inte första gången att människor har bott här hur länge som helst, men inte vill prata svenska, de säger att de inte använder det språket där de bor och säger att vad ska jag göra med det språket. (Informant 3)

5.3 Analys för individuella- och strukturella faktorer

Kulturellt kapital handlar om att språkkunskaper och högre utbildningsnivåer kan ge individen större tillgång till kulturella resurser, vilket underlättar större framgång på arbetsmarknaden (Broady 1991, s. 169, 175). Utifrån informanternas utsagor kan klienternas bristande språkkunskaper och låg utbildningsnivå förstås som betydelsefulla faktorer som negativt påverkar individens kulturella kapital. Både utbildning- och språkkunskaper utgör därmed vanliga barriärer för integrering i samhället, men speciellt arbetsmarknaden för klienter med

utländsk bakgrund. Arbetsmarknadens krav i relation till klienterna som lever på ekonomiskt bistånd kan förklaras med att arbetsgivare kan bidra till att begränsa klienternas kulturella kapital ytterligare. Detta till följd av redan lågt kulturellt kapital hos klienterna, vilket bidrar till att klienter får det svårare att få ett avlönat arbete. Det kan därmed försämra möjligheter att skaffa sig kompetens och kunskaper från arbetsmarknaden. Att kvinnor med utländsk bakgrund kan stå inför större utmaningar för sysselsättning kan även förklaras ge kvinnorna lägre kulturellt kapital. Det lägre kapitalet kan bidra till att kvinnorna därför i större utsträckning kan hamna i långvarigt biståndsberoende. Ett lägre kulturellt kapital bland klienter med utländsk bakgrund kan därmed resultera i långa perioder av arbetslöshet och i sin tur resultera i ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd.

Det som även kan bidra till lägre kulturellt kapital hos klienterna är att de lever på existensminimum, där klienternas ekonomiska förutsättningar exempelvis inte är tillräckliga för att kunna studera. Det visar på att klienternas ekonomiska kapital som handlar om materiella resurser (Azarian 2007, s. 254) är begränsad och försvårar möjligheterna till att utveckla ett större kulturellt kapital. När klienter lyckas komma ut till egen försörjning under en kort period kan det öka både deras kulturella och ekonomiska kapital. Däremot har informanterna sett ett mönster av risk för återfall till beroende av ekonomiskt bistånd. Det kan därför förstås som ett hinder som bromsar utvecklingen av olika former av kapital hos klienterna. Det kan därmed leda till att de inte kommer ifrån ett bidragsberoende helt med anledning av fortsatt lågt kapital. Att klienter som fastnat med långvarigt bistånd blir passiva att ta lågavlönat arbete kan bero på att klienterna inställning mestadels endast handlar om det ekonomiska kapitalet. Det kan i sin tur utifrån kapitalteorin resultera i att de går miste om andra resurser som finns tillgängliga i resterande kapitalformer, eftersom kapitalformerna är beroende av varandra.

Socialt kapital hänvisar till de resurser och sociala relationer en individ har som kan utnyttjas för att förbättra sina livsmöjligheter (Broady 1991, s. 257–259). Enligt informanternas utsagor kan klienter få ökade förutsättningar att komma ut i egen försörjning när individer i deras sociala omgivning har höga nivåer i de olika kapitalformerna. Klienternas kontaktnät kan då bidra till att fungera som viktig resurs för en väg in till etableringen på arbetsmarknaden, då det sociala nätverket kan ersätta avsaknaden av kvalifikationer. Ett socialt nätverk med rika resurser kan därför förstås kompensera klienternas låga kulturella kapital på grund av bristande språkkunskaper, arbetserfarenheter samt låga utbildningsnivå. Det sociala kapitalet

är beroende av det kulturella kapitalet och således kan det kulturella kapitalet i klienternas sociala nätverk påverka deras framgång att få tillgång till större arbetsmöjligheter. Det sociala nätverket ökar förutsättningarna att därför integreras i samhället genom att även fungera som informationskälla. Det sociala kapitalet kan därför underlätta för klienterna att bryta ett långvarigt biståndsberoende och bli mer självständiga.

Resultatet visade att det långvariga biståndstagandet kan bidra till ett mindre socialt nätverk hos klienter med utländsk bakgrund, vilket går att förstås att det ekonomiska kapitalet kan begränsa det sociala kapitalet. Klienternas avsaknad av kontakter till arbetsmarknaden visar därmed på att trots de förutsättningar ett socialt nätverk kan erbjuda är det sociala kapitalet ofta inte resursstarka hos klienterna. Det kan vara en konsekvens av att biståndstagare med utländsk bakgrund i större utsträckning är bosatta i segregerade områden och inte socialiseras med svensktalande individer. Det bidrar till ett begränsat socialt nätverk som kan medföra sämre tillgång till resurser såsom för den egna språkutvecklingen som i sin tur kan påverka större delen av det kulturella och ekonomiska kapitalet negativt. Det kan förklaras som att marginaliserade grupper hindras ytterligare från tillgång till resurser i det sociala kapitalet. Det begränsade sociala nätverket kan även medföra negativa effekter på individernas hälsotillstånd (Ferlander 2007, s. 122), vilket går i linje med det som resultatet visat, att klienternas långvariga beroende av ekonomiskt bistånd och begränsade sociala nätverk kan försämra deras fysiska och psykiska hälsa.

5.4 Socialsekreterarens motiverande arbete

Samtliga informanter berättar att en stor del av deras arbete handlar om att hjälpa klienter som lever på ekonomiskt bistånd att komma ut till egen försörjning. De menar att dessa klienter påverkas av både individuella och strukturella faktorer som kan utgöra barriärer för ett självständigt liv där arbetet med dem därför är utmanande.

Alla informanter betonar vikten av att klienten själv behöver ha en inre drivkraft och motivation för att lyckas komma ut till egen försörjning. Informant 1 uppger att klienter med utländsk bakgrund som har fastnat med ett långvarigt biståndstagande är en särskilt svårmotiverad grupp som många gånger tappat hoppet för en bättre livssituation.

Jag tror nästan vi kan känna större hopplöshet och det är ju farligt för att socialsekreterarens trovärdighet är avgörande så det är någonting hålla fast vid att inte ge upp och försöka tro på dem, men det är inte lätt alltså som sagt. (Informant 1)

Dessutom uppger informant 2 och 3 att klienterna efter en längre tid av biståndstagande i flera fall blir passiva samtidigt som den egna motivationen blir lägre. Utöver detta förklarar informant 4 att även självförtroendet kan bli lägre ju längre klienten är aktuell på ekonomiskt bistånd. Vidare uppger informant 4 att klienter med utländsk bakgrund som däremot har stark motivation kan sakna verktyg för vad de behöver göra för att bli självförsörjande och att socialarbetaren därför kan spela en betydande roll. Informant 5 lyfter ytterligare upp att klienterna ofta är omedvetna om sina styrkor och vad de själva klarar av.

Det är väldigt svårt att liksom lista ut vad man behöver, men jag brukar säga till klienter att jag vill få ta reda på vad deras hinder är, vad deras förutsättningar är och deras mål är och försöker triangulera det någonstans, men jag kan samtidigt sitta och beskriva till klienter liksom så att ditt liv är som tio hörlur sladdar som trasslat ihop sig, det jag menar att allting är så himla ihoptrasslat för klienter blir, desto mer bara att allting blir en enda röra så att de behöver någon som kan hjälpa dem att konkretisera. (Informant 5)

Alla informanterna uppger att motiverande samtal är bland det viktigaste i arbetet med långvariga biståndstagare för att vägleda och stärka individen, särskilt när klienterna brister i motivation och gett upp. Informant 2 uppger att det motiverande arbetet med klienterna behöver bidra till att lyfta upp det positiva hos klienten, sätta upp delmål och hjälpa dem till att ta små steg för att hjälpa dem att lyckas i sitt liv. Informant 1 uppger vidare att delmål är en bra strategi för att sakta men säkert hjälpa klienten framåt och att upprätthålla deras motivation, men att även markera och uppmuntra dem när de lyckats med något. Flera informanter menar att uppföljning även är en väsentlig del i det motiverande arbetet för att kunna bibehålla klienternas motivation över tid. Dessutom menar informant 3 och 5 att det är viktigt att regelbundet träffa klienterna för att kunna ge rätt information, vägledning om vart de kan vända sig och vad för stöd som finns. Flera informanter menar att det som är avgörande i det motiverande arbetet är att kunna få fram de positiva sidorna hos klienter för att stärka deras tillit till sig själv. De menar också att det motiverande arbetet är beroende av klientens egen vilja och beslut.

Men jag kan inte göra jobbet åt dig så att de förstår att vi sitter i samma båt, att jag inte har det ekonomiska behovet, men att jag sitter med dig genom att jag kan hjälpa dig att styra ibland, jag kan hjälpa dig att ro ibland, men att det är du som behöver ta det tunga lasset.

Men om du hamnar i en svacka kan jag kanske hjälpa dig ifrån det och hjälpa dig mer och stötta dig mer. Det handlar om hjälp till självhjälp. (Informant 2)

För att kunna hjälpa till självhjälp och ge rätt stöd till klienter med utländsk bakgrund som särskilt fastnat för ett långvarigt biståndstagande förklarar informant 1 och 5 vikten av att som socialsekreterare besitta kulturell kunskap och förståelse. Informant 5 menar att det därför behövs utbildningar till socialsekreterare som berör kulturer.

5.5 Insatser

Informanterna uppger att de i sitt arbete med att hjälpa klienter till egen försörjning samverkar med andra myndigheter och enheter inom socialkontoret. Sjukvården, arbetsförmedlingen och kommunernas enhet som kan liknas med arbetsförmedlingen är de aktörer som informanterna främst lyfter upp som samverkansaktörer för att remittera till insatser och ge stöd till klienter med utländsk bakgrund. Informanterna förklarar att klienterna exempelvis har möjlighet till SFI, språkträning, arbetspraktik, hälsorelaterade - och samhällsorienterade insatser. De berättar att hänsyn tas till klientens individuella behov vid upprättande av planeringar som klienterna behöver följa för att ha rätt till ekonomiskt bistånd.

Informanterna förklarar att klienterna utifrån individuella bedömningar ska stå till arbetsmarknadens förfogande och söka arbeten månadsvis anpassat till deras förutsättningar. Informant 1 menar vidare att insatserna inte enbart handlar om självförsörjning, utan snarare genom deltagande i insatser får möjlighet till ett positivt socialt sammanhang, sociala kontakter och meningsfullhet. Informant 2 uppger att insatser även hjälper klienterna med långvarigt biståndstagande genom att de får testa sig fram i vad de själva klarar av lite i taget och lära sig nya saker, vilket kan stärka dem att våga tro på sig. Det går i linje med det informant 4 menar att när det finns rätt insatser efter behov hjälper det klienterna att få bättre koll och utveckla sina egna förmågor, eftersom ett långvarigt kan resultera i att klienterna tappat sitt självförtroende och vad de faktiskt kan. Vidare menar informant 4 att det handlar om att arbeta med parallella insatser, ständigt hitta nya vägar tillsammans med klienten och se vad de själva upplever att de behöver stöd i. Informant 1 lyfter även att insatserna kan bygga klienternas egen kapacitet och öka deras kunskaper och kompetens, vilket förbättrar deras kvalifikationer på arbetsmarknaden.

Utifrån informanternas utsagor är samverkan av stor vikt i arbetet för att hjälpa klienter med utländsk bakgrund att ta sig ifrån det långvariga biståndsberoendet. Däremot lyfter flera

informerar upp att de har upplevt brister i både insatserna och samverkan med andra aktörer, vilket de upplever försvårar arbetet i att hjälpa klienterna med utländsk bakgrund till självförsörjning. Exempelvis menar informant 5 att insatserna som erbjuds av Arbetsförmedlingen är mer riktade mot arbetslivet och bortser från andra behov som klienterna kan ha som relaterar sig till hälsoproblematik. Dessutom uppger informant 4 att för klienter med språksvårigheter är insatserna otillräckliga hos flera aktörer. Informant 1 och 2 uppger vidare att språkinsatserna som finns har vissa brister där de inte sett en språkutveckling hos många klienter trots deltagande i insatserna. Detta förklarar dem beror på att majoriteten av klienterna som går på sådana insatser pratar sitt gemensamma språk istället för svenska under språkkurserna.

5.6 Analys för socialsekreterares motiverande arbete och insatser

Empowerment handlar om att hjälpa och stötta utsatta individer för att på sikt kunna uppnå en förändring i sin livssituation (Askheim 2007, s. 20–21). Utifrån informanternas utsagor går det att förstå att deras arbete till stor del handlar om att bidra och upprätthålla klienternas motivation där empowerment därmed är en betydelsefull del i socialsekreterarnas motivationsarbete. Detta för att stärka klienterna att ta kontroll över sina egna liv genom att socialsekreterarna möjliggör erhållandet av makt hos klienterna. Många av klienterna med utländsk bakgrund saknar förståelse om sig själva samt sina omständigheter, vilket kan förklaras ge försämrad kontroll och makt. De strategier som informanterna tar upp för att hjälpa klienterna att på sikt försöka bli självförsörjande visar därför på empowerment inriktat arbete med klienten i fokus. Deras arbete syftar därmed till att försöka att minimera de svårigheter som försvårar individens möjligheter till att handskas med sitt eget liv (Payne 2015, s. 373). Det går hand i hand med att det inom empowerment är den enskilda individen som har det största inflytandet på sin situation eftersom flera informanter även berättar att förändring till stor del beror på klientens egen vilja och beslutsamhet.

Informanterna arbetar mycket med motiverande samtal, där flera av dem tillsammans med klienterna försöker sätta upp delmål för vägen till egen försörjning. Det kan kopplas till empowerment genom att ett sådant arbetssätt kan hjälpa klienter med utländsk bakgrund att i större utsträckning begripa sin situation, fatta avgörande beslut som leder till handling och i

sin tur till självständighet (Payne 2015, s. 376). Att informanterna i sitt arbete med klienterna försöker lägga vikt vid uppföljningar, lyfta upp positiva sidor, uppmärksamma och uppmuntra när de lyckats med något är betydande i en process för motiverande arbete till egen försörjning vid empowerment. Deras arbetssätt kan bidra till klientens motmakt, att få en större tilltro till sig själv, en ökad kontroll och större självständighet, vilket är begrepp som innefattas inom empowerment (Askheim & Starrin 2007, s. 11–12). Detta för att det långvariga biståndet ofta kan ha en negativ påverkan på klienternas självförtroende och tillit till sina egna förmågor. Att stödja och hjälpa klienterna med utländsk bakgrund att komma ut till egen försörjning går också att kopplas till företräderskap. Det beror på att informanterna genom sitt företräderskap har som målsättning att stärka klientens egenmakt, främja själv effektivitet och kontroll av sina omständigheter (Ferlander 2007, s. 122).

Informanternas motiverande och individstärkande arbete går hand i hand med insatser som socialsekreterarna kan remittera klienterna till. Det långvariga biståndstagandet kan bidra till sociala missförhållanden som i sin tur kan medföra svårigheter att förbättra personliga färdigheter, känslomässig styrka och resurser för att ta itu med sina egna intressen (Payne 2015, s. 387). Genom de möjligheter till insatser som informanterna lyfter upp kan konsekvenser av klienternas utsatthet motarbetas och förhindras. Detta för att som resultatet visat kan insatserna underlätta tillträde på arbetsmarknaden, få ett positivt socialt sammanhang, sociala kontakter och meningsfullhet för klienter med utländsk bakgrund. Insatserna kan bidra till att klienterna kan få ökade möjligheter att i praktisk handling bli mer medvetna om samt utveckla sina kompetenser och förmågor. Det kan därmed förstås vara väldigt betydande i att ge rätt stöd i processen med att klienterna ska få uppnå egenmakt och åstadkomma förändring, vilket är det främsta målet inom empowerment. Detta eftersom klientens deltagande i insatser kan ge dem möjlighet att i större utsträckning stärkas på flera områden hos sig själva. Socialsekreterarnas arbete med långvariga biståndstagare kan därmed förklaras vara mycket fokuserat på att bidra till att bygga upp klienternas självförtroende och egna förmågor för att förändra det långvariga beroendet av ekonomiskt bistånd. Utifrån resultatet blir empowerment inriktat arbete något som är väsentligt för socialsekreterarna som de ständigt försöker att sträva efter.

Utifrån informanternas utsagor går det dessutom att förstå att insatserna kan ha inverkan och bidra till att öka klientens resurser inom ekonomiska, kulturella och sociala kapital. Alla informanter förutom en informant konstaterar däremot att det finns brister i insatser och

samarbete med andra aktörer. Detta kan förklaras försvåra processen att hjälpa klienterna att uppnå självständighet och få kontroll. Det kan i sin tur begränsa klienternas tillgång till nödvändiga resurser för att kunna bygga upp sitt eget kapital, stärka förutsättningarna och drivkraften för att komma ut till egen försörjning.

6. Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat i förhållandet till syftet och frågeställningar med den tidigare forskningen för att se likheter och skillnader.

Syftet med denna kvalitativa studie har varit att undersöka långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund och deras väg ut till egen försörjning utifrån socialsekreterarnas perspektiv. Frågeställningarna som besvarats i denna studie med hjälp av semistrukturerade intervjuer som även har analyserats med Bourdieus kapitalteori och empowerment är följande: *Vilka faktorer bidrar till ett långvarigt biståndstagande hos individer med utländsk bakgrund utifrån socialsekreterarnas perspektiv? och Hur ser socialsekreterares arbete ut med långvariga biståndstagare hos individer med utländsk bakgrund?*

Resultatet för studiens första frågeställning har visat att informanterna är övertygade om att det vanligtvis inte enbart handlar om en faktor som påverkar ett långvarigt biståndstagande hos klienter med utländsk bakgrund. Studiens resultat i likhet med både Bergmark och Bäckman (2016) studie samt Fuchs (2016) studie har den etniska bakgrunden en markant betydelse för att vara i behov av ekonomiskt bistånd och i större utsträckning fastna i ett långvarigt biståndstagande.

Tidigare forskning visade att bristande språkkunskaper är en av de största faktorerna som påverkar individer med utländsk bakgrund att komma ut på arbetsmarknaden. Denna studie

har i enighet med tidigare forskning visat att språket är en stor barriär för många klienter för vägen ut till den egna försörjningen. I och med att språket har stor betydelse för arbetsmarknadsintegrering och att självförsörjning ofta handlar om att få ett avlönat arbete för att även minska sannolikheten att bli aktuell för ekonomiskt bistånd igen, blir språkkunskaper en nyckel för att förebygga ett långvarigt biståndstagande. Utöver språket är låg utbildningsnivå bland individer med utländsk bakgrund vanligt förekommande som ofta försvårar möjligheten till ett självständigt liv. Det går i linje med tidigare forskning där utbildning är en skyddsfaktor som klienter därmed ofta saknar. Kahanec, Myung-Hee & Zimmermann (2013) studie nämnde utbildningsmarginalisering bland individer med utländsk bakgrund, däremot har denna studie visat att klienterna inte har utbildning eller har relativt låg utbildning, vilket gör att de saknar dessa resurser i större utsträckning.

Denna studie har visat att arbetsmarknaden har höga krav på språk och utbildning som klienter har svårt att uppfylla, vilket därmed blir avgörande för att inte fastna i långvarigt biståndsberoende. Dessa svårigheter hos klienterna som bidrar till försämrade möjligheter att komma ut till arbete kan kopplas till Hyggens (2006) studie som förklarat att långvarig arbetslöshet kan begränsa tillgång till resurser. Det kan i sin tur leda till en ökad risk för behov av ekonomiskt bistånd. Detta kan medföra försämrade möjligheter att utveckla erfarenheter och kompetens för att komma ut till arbete hos klienterna, vilket utifrån denna studies resultat kan förklaras med att klienter som har utländsk bakgrund är en grupp som främst saknar konkurrens på arbetsmarknaden. Det kan även förklaras vara en anledning till att dessa klienter i större utsträckning blir aktuella för lågavlönade arbeten som Kahanec, Myung-Hee & Zimmermann (2013) studie lyft upp. Den låga konkurrensen har däremot tidigare forskning inte betonat som informanterna i denna studie. Vår studie har visat att det finns problem i hur arbetsmarknaden ser ut i dagsläget när det kommer till hur löner ser ut i förhållande till lågkvalificerade arbeten, där det ett problem som har bidragit till att flera klienter inte väljer att gå ut till arbete, vilket inte har belysts i den tidigare forskningen.

Som denna studies resultat visat har det sociala nätverket en stor påverkan på förutsättningarna hos klienterna med utländsk bakgrund att komma ut till egen försörjning. Tidigare forskning och denna studies resultat har lyft upp att kontakter i individens nätverk kan fungera som referenser och kompensera individens låga kvalifikationer. Denna studies resultat visade att klienter med utländsk bakgrund även ofta har ett begränsat sådant nätverk, där Hyggens (2016) studie visat att arbetslöshet under längre tid kan påverka både individens

ekonomiska och sociala kapital negativ. Till skillnad från tidigare forskning, visar denna studie att individer i klienternas sociala nätverk ofta själva befinner sig i en liknande utsatt situation, vilket kan bidra till normalisering av biståndstagande. Något annat som inte synliggjorts i tidigare forskning, men som i denna studies resultat lyfts upp som en betydande faktor som påverkar ett långvarigt biståndstagande är att många klienter med utländsk bakgrund bor i segregerade områden. Det som skiljer denna studies resultat från den tidigare forskningen är att hälsorelaterade problem inte visat sig vara en betydande faktor till biståndsberoende hos klienter med utländsk bakgrund i samma utsträckning som betonats såsom i Fuchs (2016) och Heggebø, Dahl & Van der Wel (2019) studie. I linje med tidigare forskning har försämrad hälsa däremot lyfts upp som en konsekvens av ett långvarigt biståndstagande.

Studiens resultat i relation till den andra frågeställningen skiljer sig ifrån det som framkommit av Stranz & Wiklunds (2016) studie eftersom det av denna studies resultat inte framkommer att socialsekreterarna i sitt arbete fokuserar mer på utbetalningar snarare än de individuella problemen. Däremot tydliggörs det av informanterna i denna studies resultat att de arbetar mycket med att se individen i sin helhet och gör individuella bedömningar, utöver utbetalningarna. Ju längre klienterna lever på ekonomiskt bistånd, desto svårare blir det att hålla uppe hoppet och motivationen, vilket kan vara en konsekvens av det Marttila, Johansson, Whitehead & Burström (2012) studie lyft upp, att klienterna kan känna sig otillräckliga och misslyckade efter en tid utan förändring. Denna studies resultat har visat att större delen av socialsekreterarnas arbete med klienter som har utländsk bakgrund därmed handlar om att motivera dem på olika sätt för att stärka deras egen makt. Det visar även tidigare forskning, men däremot inte när det specifikt kommer till arbetet med klienter har utländsk bakgrund.

Denna studies resultat och Zanbar och Nouman (2021) studie har betonat vikten att främja individens självkänsla, självbehärskning och hopp, vilket dessutom visat sig ha en stor inverkan på vägen ut till den egna försörjningen. Detta kan även förstås vara beroende av insatser som klienter kan ta del av eftersom de genom insatserna kan utveckla både den egna personligheten och kapaciteten för att i större utsträckning uppnå självständighet och konkurrenskraft. Stranz, Karlsson & Wiklund (2017, s. 718) studie påpekar att många biståndstagare inte beviljas insatser, där de menar att det kan bero på att insatserna inte är särskilt anpassade. Liknande resultat har denna studie visat att tillgängliga insatser inte

uppfyller klienternas behov i den utsträckning som önskas. Det kan förklaras försvåra socialsekreterarnas individstärkande arbete.

I Hagues, Cecil & Stoltzfus (2021) studie visar att socialsekreterare kan uppleva brister i kulturell kunskap och förståelse där detta försvårar arbetet med nyanlända. I likhet med denna studies resultat önskas möjlighet till utbildningar om kulturer från arbetsplatsen för att öka den kulturella förståelsen och kunskapen som i sin tur kan underlätta arbetet med klienter som har utländsk bakgrund. Det kan förklaras av att socialsekreterarna möjligtvis inte anser att deras utbildning inom socialt arbete inte bidragit med tillräckliga kunskaper inom detta område.

7. Slutsatser

I detta avsnitt redogörs det för slutsatser utifrån studiens resultat och analys kopplat till den tidigare forskningen och de teoretiska utgångspunkterna.

Denna studies resultat har till stor del gått i linje med den tidigare forskningen som presenterats, trots att den tidigare forskningen är mer generell om biståndstagare och socialsekreterarnas arbete. Vi kan därför dra slutsatsen att faktorer som bristande språkkunskaper, låg utbildningsnivå, begränsat socialt nätverk och hälsorelaterade problem kan bidra till långvarigt biståndstagande. Dessutom har vår studie till skillnad från den tidigare forskningen även visat att arbetsmarknadens krav och löner samt bostadsområde, segregation och normalisering av biståndstagande är ytterligare faktorer som kan ha stor betydelse för klienter med utländsk bakgrund att fastna i ett biståndsberoende. I förhållande till socialsekreterarnas arbete med biståndstagare går det att dra slutsatsen att arbetet i stort sett sker på samma sätt med biståndstagare genom att fokusera mycket på att motivera och stärka klienterna, där insatser utgör viktiga delar under denna process. Utifrån vårt resultat går det dessutom att förstå att trots det arbete som socialsekreterarna gör med klienter som har utländsk bakgrund finns det en komplexitet utanför den enskilda klienten såsom strukturella faktorer, brister i insatser och samverkan hos myndigheter. Det medför större utmaningar att bryta det långvariga beroendet av ekonomiskt bistånd hos klienter med utländsk bakgrund.

Bourdieu's kapitalteori har givit en fördjupad förståelse för hur de olika faktorerna påverkar klienternas ekonomiska, kulturella och sociala kapital. Utifrån resultatet kan vi dra slutsatsen

att klienter med utländsk bakgrund i många fall har bristande resurser inom kapitalformerna, där det långvariga biståndstagandet kan bidra till alltmer försämrade resurstillgångar. Det låga kapitalet hos klienterna bidrar därmed till barriärer för den egna försörjningen, främst inom arbetsmarknaden som fält. Vi kan även dra slutsatsen att socialsekreterarna arbetar mycket empowerment inriktat för att hjälpa klienterna att bygga upp sitt kapital. Detta i syfte att öka klienternas egenmakt för att uppnå förändring genom kontroll över sina liv. Denna studie har därmed givit ökad kunskap om långvariga biståndstagare bland individer med utländsk bakgrund och hur socialsekreterare arbetar med dem. Avslutningsvis kan vi utifrån denna studies resultat däremot se ett behov av utvecklade insatser som är anpassade för denna målgrupp tillsammans med att myndigheter försöker arbeta närmare varandra för att bryta det långvariga biståndstagandet i framtiden.

8. Förslag till vidare forskning

Trots att studien begränsar sig till socialsekreterares perspektiv har det givit intressanta och kärnfulla aspekter om det studerade ämnet. Däremot finner vi det av stort intresse att studera vidare om långvarigt biståndstagande där klienternas egna utsagor får ligga till grund som empiriskt material för att synliggöra ett brukarperspektiv om det studerade fenomenet. Detta för att socialsekreterarnas och klienternas perspektiv kan skilja sig åt, men även komplettera varandra. Det kan bidra till att få ytterligare kunskap och en större förståelse för klienter med utländsk bakgrund som uppstår ekonomiskt bistånd, vilket är viktigt för att i större utsträckning kunna hjälpa dessa individer att få ett självständigt liv. Ytterligare skulle en vidare studie kunna vara kring hur samverkan mellan socialsekreterarna och andra samverkansaktörer ser ut, även i förhållande till insatser för att studiens resultat visar att det kan förekomma brister inom dessa områden i arbetet med de långvariga biståndstagarna.

9. Referenser

Askheim, O.P. (2007). Empowerment -ett modeord?. I: Askheim, O.P. & Starrin, B. (red) Empowerment i teori och praktik. Malmö: Gleerup, s .18–32.

Askheim, O.P., & Starrin, B. (2007). Empowerment - olika infallsvinklar. I: Askheim, O.P. & Starrin, B. (red) Empowerment i teori och praktik. Malmö: Gleerup, s. 9–17.

Beaulieu, N., ; Duclos, J-Y., ; Fortin, B., ; Rouleau, M., (2005).

Intergenerational Reliance on Social Assistance: Evidence from Canada. *Journal of population economics*.18 (3), s. 539–562. DOI 10.1007/s00148-005-0221-x.

Bergnehr, D., (2016). Unemployment and conditional welfare: Exclusion and belonging in immigrant women's discourse on being long-term dependent on social assistance.

International journal of social welfare, 25 (1), s. 18–26. DOI: 10.1111/ijsw.12158

Bergmark, Å. (2016). Ekonomiskt bistånd: försörjningsvillkor och marginalisering – ett hinder för jämlik hälsa?. Underlagsrapport nr 1 till Kommissionen för jämlik hälsa
Kommissionen för jämlik hälsa. Stockholm.

https://kommissionjamlikhalsa.se/wp-content/uploads/2016/05/1.-ekonomiskt-bistand_slutlig.pdf

Bergmark, Å. och Bäckman, O. (2004). Stuck with Welfare? Long-term Social Assistance Reciprocity in Sweden. *European Sociological Review*, 20 (5), s. 425–443.

DOI: 10.1093/esr/jch036.

Bergmark, Å., och Bäckman, O. (2016). Socialbidragstagandets dynamik – varaktighet och utträden från socialbidragstagande under 2000-talet. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 14(2–3).

DOI: 10.3384/SVT.2007.14.2-3.2590

Bergmark, Å., Bäckman, O., & Minas, R., (2017). Organizing local social service measures to counteract long-term social assistance receipt. What works? Experiences from Sweden.

European Journal of Social Work, 20:4, s. 548–559. DOI: [10.1080/13691457.2016.1206851](https://doi.org/10.1080/13691457.2016.1206851)

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2), s. 77–101. DOI: 10.1191/1478088706qp063oa.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB.

Czechowska-Bieluga, M., ; Sordyl-Lipnicka, B.,(2015). An opportunity for the social and employment activation of social assistance clients: an example of the effectiveness of a project implemented in Poland. *European journal of social work*, 18 (2), s. 284–297. DOI: 10.1080/13691457.2014.892474.

Denvall, V., Ulmestig, R., & Nordesjö, K., (2020). Dunderhonung för socialt arbete?: En studie av MI:s användbarhet inom försörjningsstöd. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 27 (3/-4), s. 227–248. DOI: 10.3384/SVT.2020.27.3-4.3663

Ferlander, S., (2007). The Importance of Different Forms of Social Capital for Health. *Acta sociologica*. 50 (2), s.115–128. DOI: 10.1177/0001699307077654

Folkhälsomyndigheten (2022, u.å). Långtidsarbetslöshet.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/arbete-arbetsforhallande-och-arbetsmiljo/langtidsarbetsloshet/>

[Hämtad 2023-03-03]

Frank, K., & Hou, F. (2016). Beyond culture: source country female labour force participation and the earnings of immigrant women. *Work, Employment and Society*, 30 (3), s. 410–435. DOI: 10.1177/0950017015587874.

Fuchs, B. (2017). Risk factors of social assistance transitions: a case-control study for Germany. *The International Journal of Sociology and Social Policy*, 37 (13), s. 714–728. DOI:10.1108/IJSSP-11-2016-0123.

Gutjahr, E & Heeb, J-L (2016). Social assistance trajectories in Switzerland: do they follow discernible patterns?. *European Journal of Social Work*, 19 (163–4), s, 570–585. DOI: 10.1080/13691457.2016.1155543.

Hansen, H., T. (2009). The Dynamics of Social Assistance Reciprocity: Empirical Evidence from Norway. *European sociological review*, 25 (2), s. 215–231. DOI:10.1093/esr/jcn040.

Hagues, R.J., Cecil, D. & Stoltzfus, K. (2021). The experiences of German social workers working with refugees. *Journal of social work : JSW*, 21(1), s. 46–68. DOI: 10.1177/1468017319860305.

Heggebø, K., Dahl, E. & Van der Wel, K.A (2020) Disentangling the dynamics of social assistance: A linked survey-Register data cohort study of long-term social assistance recipients in Norway. *PLoS ONE*, 15 (3), s.1–20. DOI: 10.1371/journal.pone.0230891.

Heggebø, K., Van der Wel, K. & Dahl, E. (2022). Does social capital matter more when health status is poor? Labour market attachment among long-term recipients of social assistance in Norway: Betyr sosial kapital mer for personer med dårlig helsetilstand? *Arbeidsmarkedstilknytning blant langtidsmottagere av økonomisk sosialhjelp i Norge. European journal of social work*, 25 (1), s.143–161. DOI: 10.1080/13691457.2019.1689928.

Hyggen, C., (2006). Risks and Resources: Social Capital among Social Assistance Recipients in Norway. *Social policy & administration*, 40(5), s. 493–508. DOI: 10.1111/j.1467-9515.2006.00501.x.

Kahanec, M., Myung-Hee., A. K. & Zimmermann K.F. (2013). Pitfalls of immigrant inclusion into the European welfare state. *International Journal of Manpower*, 34 (1), s. 39–55. DOI: 10.1108/01437721311319647.

Kulturdepartementet (2000). Begreppet invandrare- användningen av myndigheters verksamhet. (DS 2000:43). Stockholm: Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/8592e456f2184550b83c4aa215e3ebba/begreppet-invandrare---anvandningen-i-myndigheters-verksamhet> [Hämtad 2023-03-30]

Ilmakunnas, I. (2022). Is there a welfare trap? Duration dependence in social assistance reciprocity among young Finns. *Acta Sociologica*, 66 (2) s. 153–174.
DOI:10.1177/00016993221102510

Järvinen, M. (2007). Pierre Bourdieu. I: Andersen, H. & Kaspersen, L. (red.) *Klassisk och modern samhällsteori*. Stockholm: Natur & Kultur, s. 263–278.

Marttila, A., Johansson, E., Whitehead, M, & Burström, B (2012). Dilemmas in providing resilience-enhancing social services to long-term social assistance clients. A qualitative study of Swedish social workers. *BMC public health*, 12 (1), s. 517–517. DOI: 10.1186/1471-2458-12-517.

SFS (2001:453). Socialtjänstlagen.

Socialstyrelsen (2021b). Drygt fyra av tio med ekonomiskt bistånd är i behov av långvarigt stöd.
<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/drygt-fyra-av-tio-med-ekonomiskt-bistand-ar-i-behov-av-langvarigt-stod/> [Hämtad 23-03-23]

Socialstyrelsen (2021a). *Ekonomiskt bistånd Handbok för socialtjänsten*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2021-5-7389.pdf>

Socialstyrelsen (2010). Social rapport. Västerås.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2010-3-11.pdf> [Hämtad 2023-03-03]

Socialstyrelsen (2022) Utvecklingen av vuxna biståndsmottagare med långvariga

biståndsbehov. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2022-11-8252.pdf> [Hämtad 2023-03-03]

Sjöberg, S. & Turunen, P. (2018). Samhällsförändringar som utmanar. I: Sjöberg, S. & Turunen, P. (red.). Samhällsarbete: Aktörer, arenor och perspektiv. Lund: Studentlitteratur, s. 45–64.

Stranz, H. & Wiklund, S. (2016). I välfärdssamhällets marginal – om socialbidragstagande bland ensamstående mödrar av svensk och utländsk härkomst. Socialvetenskaplig tidskrift, 18 (1), s. 42–62. DOI: 10.3384/SVT.2011.18.1.2472.

Stranz, H., Karlsson, P. & Wiklund, S. (2017). The wide-meshed safety net. Decision-making on social assistance eligibility in Sweden. European Journal of Social Work, 20 (5), s. 711–723. DOI: 10.1080/13691457.2016.1255596

Sveriges akademikers centralorganisation (u.å). Socialsekreterare.

<https://www.saco.se/studieval/yrken-a-o/socialsekreterare/> [Hämtad 2023-03-03].

Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer - inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning. Elanders Gotab.

Vetenskapsrådet (2017). God forskningssed. Stockholm.

Zanbar, L & Nouman, H (2021) Predictors of self-efficacy among residents of low-income neighborhoods: Implications for social work practice Journal of social work., 21 (3), s. 513-532. DOI: 10.1177/1468017320911503.

10. Bilagor

Bilaga 1 Informationsbrev

Hej,

Vi är två studenter från Södertörns högskola som just nu skriver vår C-uppsats som handlar om långvariga biståndstagare med fokus på individer med utländsk bakgrund utifrån socialsekreterarnas erfarenheter och kunskaper.

Vi hör av oss till er eftersom vi söker socialsekreterare som kan tänka sig ställa upp på en intervju som kommer handla om vad som påverkar långvarigt biståndstagande samt hur arbetet sker i förhållande till denna målgrupp.

Vi kan tänka oss göra intervjuer fysiskt eller digitalt, där tid och plats kan anpassas flexibelt. Intervjuerna är anonyma, frivilliga och kommer ta cirka 30-60 minuter. Vi har tagit fram en semistrukturerad intervjuguide där vi har färdiga frågor som intervjuerna kommer grunda sig på, men även utrymme för eventuella följdfrågor.

Hör gärna av er till oss om någon kan tänka sig ställa upp och vi svarar gärna på alla frågor ni har.

Tack på förhand!

Bilaga 2 Intervjuguide

Bakgrund

- Hur länge har du arbetat med ekonomiskt bistånd?
- Hur länge har du arbetat inom denna kommun?
- Vad har du för utbildning?
- Hur skulle du beskriva din klientkrets?
- Kan du beskriva lite om dina arbetsuppgifter i allmänhet?

Frågor om orsaker till långvarig biståndstagande

- Vad skulle du säga är skillnaden mellan individer som erhåller kortvarigt bistånd och långvarigt bistånd?
- Ser du en skillnad i gruppen långvariga biståndstagare i relation till utländsk bakgrund? Om ja, kan du beskriva?
- För klienter med utländsk bakgrund som uppbär långvarigt bistånd, kan du berätta hur deras behov kan se ut? Vad tänker du att behoven beror på?
- Finns det vissa behov som är särskilt utmärkande för denna grupp? Om ja, kan du beskriva?
- Hur skulle du beskriva individuella bakomliggande orsaker till deras behov av långvarigt biståndstagande?
- Hur skulle du beskriva deras relation till arbetsmarknaden?
- Vad upplever att du försvårar deras möjligheter till etablering på arbetsmarknaden?
- Vad upplever du ökar möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden?

- Vilka konsekvenser skulle du beskriva det långvariga behovet av ekonomiskt bistånd har för individer med utländsk bakgrund?

Frågor om arbetet med långvariga biståndstagare

- Kan du beskriva dina arbetsuppgifter i förhållande till långvariga biståndstagare bland individer med utländsk bakgrund? Hur arbetar ni för att stärka denna målgrupp?
- Hur ser arbetet/samverkan med andra myndigheter såsom utbildningsinstitutioner (SFI) eller arbetsförmedlingen, i syfte att skapa ett heltäckande stöd för långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund?
- Hur ser kraven ut för långvariga biståndstagare?
- Vilka insatser finns för att stödja denna målgrupp att bryta beroendet av ekonomiskt bistånd?
- Hur upplever du insatserna i relation till de långvariga biståndstagarna?
- Kan du beskriva hur du upplever betydelsen av din roll som socialsekreterare i relation till långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund att komma till egen försörjning?
- Vilken betydelse har den långvariga biståndstagande individer med utländsk bakgrund i relation till sina förutsättningar för egenförsörjning i ditt arbete?
- Hur kan du stödja individer med utländsk bakgrund att övervinna hinder för att komma ut till egen försörjning?
- Kan du beskriva vilka utmaningar som du kan möta i arbetet med långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund?
- Vad skulle du säga underlätta arbetet med långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund?

Avslutning

- Finns det något mer du vill tillägga som vi inte redan har tagit upp?
Tack så mycket för att du delar med dig av dina insikter och erfarenheter!

Bilaga 3 Informations- och samtyckesblankett

Informations- och samtyckesblankett för studentarbeten vid Södertörns högskola

Information till deltagare

Du har blivit tillfrågad att delta i studien ”En kvalitativ studie om långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund på ekonomiskt bistånd - utifrån socialsekreterarnas perspektiv”. Enligt dataskyddsförordningen (2016/679) är Södertörns högskola personuppgiftsansvarig för personuppgiftsbehandlingar i studentarbeten. I det här dokumentet får du information om hur dina personuppgifter kommer att behandlas inom ramen för denna studie.

Syftet med studien

Studien utförs som en del i min utbildning, inom examensarbete i socialt arbete vid institutionen för samhällsvetenskaper vid Södertörns högskola. Syftet med studien är att undersöka långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund utifrån socialsekreterarnas erfarenheter och kunskaper i arbetet med ekonomiskt bistånd för att fördjupa sig i samhällsproblemet.

Studien går ut på att genomföra en semistrukturerad intervju där du får svara på ett antal frågor. Intervjun kommer att genomföras via verktyget Zoom eller fysiskt på plats och beräknas ta 30–60 minuter. Intervjun kommer att spelas in och sedan transkriberas, det vill säga skrivas ner i skriftlig form.

Personuppgifter som kommer att behandlas

För att uppnå syftet med studien kommer följande personuppgifter om dig att samlas in och behandlas:

- namn
- telefonnummer
- adress
- e-postadress

Med stöd av vilken rättslig grund kommer personuppgifterna att behandlas?

Den rättsliga grunden för behandlingen av dina personuppgifter är ditt informerade samtycke. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak. Ett återkallande påverkar dock inte den behandling som skett innan återkallandet.

Hur personuppgifterna kommer att förvaras och skyddas under arbetets gång

Dina personuppgifter kommer att förvaras i pappersform och/eller på Onedrive.

Personuppgifterna kommer att skyddas genom att både avidentifieras och pseudonymiseras.

Hur länge personuppgifterna kommer att behandlas

Dina personuppgifter kommer att behandlas till dess studentarbetet är avslutat och betygsatt med godkänt betyg. Därefter kommer personuppgifterna att raderas. Ditt namn eller något annat som direkt skulle kunna identifiera dig kommer inte att finnas med i resultatet.

Dina rättigheter enligt dataskyddsförordningen

Södertörns högskola är personuppgiftsansvarig för behandlingen av dina personuppgifter. Enligt dataskyddsförordningen har du rätt att få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i studien (registerutdrag), och vid behov få eventuella felaktiga personuppgifter rättade. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas.

Vill du utnyttja någon av dessa rättigheter eller återkalla ditt samtycke ska du kontakta ansvarig student eller studentens handledare (kontaktuppgifter finns nedan).

Klagomål

Om du har några funderingar eller klagomål avseende hur dina personuppgifter behandlas kan du kontakta högskolans dataskyddsombud via dataskydd@sh.se. Du har även rätt att lämna

klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) om du inte är nöjd med högskolans personuppgiftsbehandling. IMY nås via e-post: imy@imy.se eller telefon 08-657 61 00.

Ansvariga för studien

Huvudansvarig för studien är

Studien genomförs av

Samtycke till att delta i studien ”En kvalitativ studie om långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund på ekonomiskt bistånd - utifrån socialsekreterarnas perspektiv”

Jag har tagit del av informationen om studien och samtycker till att delta i studien ”En kvalitativ studie om långvariga biståndstagare med utländsk bakgrund på ekonomiskt bistånd - utifrån socialsekreterarnas perspektiv.” Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta deltagandet i studien utan att ange skäl för det. Genom min underskrift väljer jag att delta i studien och godkänner att Södertörns högskola behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information.

Datum och ort

Underskrift

Namnförtydligande
